

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Markéta Kateřina Wiležinská

Proměny postav v románovém cyklu J. K. Rowlingové
Harry Potter

Olomouc 2020

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Vala, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškerou použitou literaturu a ostatní zdroje.

V Olomouci dne 14.4. 2020

Podpis

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala svému vedoucímu mé bakalářské práce, panu doc. Jaroslavu Valovi, Ph.D., za odborné vedení a připomínky v průběhu psaní této práce. Dále děkuji své rodině za podporu během studií.

Obsah

Úvod	5
1. Literární teorie postavy	8
2. J. K. Rowlingová a knižní série Harry Potter	11
2.1 Autorka	11
2.2 Knižní série Harry Potter	12
3. Proměny Harryho Pottera, hlavního hrdiny	16
3.1 Proměna výchovou	16
3.2 Proměna prostředím kouzelnického světa	18
3.3 Trauma jako zdroj proměny	20
4. Proměny podpůrných postav	24
4.1 Hermiona Grangerová	24
4.2 Ronald Weasley	27
5. Antagonisté a jejich proměny	31
5.1 James Potter	31
5.2 Draco Malfoy	33
5.3 Regulus Black	35
5.4 Tom Riddle	35
Závěr	38
Použité zdroje	40

ÚVOD

Pro autorku knih Joanne K. Rowlingovou jsou postavy v příběhu zásadní. Proto kladla scénáristovi Stevovi Klovesovi na srdce, aby postavy zobrazil věrně podle knih. Změnu detailů nebo i celých scén odsouhlasila, pokud byl zachován charakter postav. (Brehm, 2011) Způsob, jakým se postavy proměňují v průběhu sedmidílné série Harry Potter od Joanne K. Rowlingové, je tématem této bakalářské práce. Samotné autorce a stručnému shrnutí děje této knižní série je věnována první kapitola.

Osiřelý hlavní hrdina Harry Potter vyrůstal v nepříznivém prostředí u svých příbuzných, kteří ho neměli rádi. Jejich způsob výchovy splňuje určité faktory odpovídající zanedbávání dítěte. Pro tohoto podvyživeného a nedostatečně stimulovaného chlapce bylo šokující zjištění, že je kouzelníkem. Rozdíl v přístupu kouzelnické veřejnosti a jeho poručníků byl diametrální. Nové neznámé kouzelnické prostředí společně s chováním ostatních bylo významnou změnou v jeho životě. V kouzelnické společnosti byl oslavován pro poražení Pána zla, když byl batole. Je proto otázkou, zda se tato postava chová jako zanedbávané dítě i v takovémto prostředí – mimo dosah svých poručníků. V druhé kapitole bude probráno, zda nové prostředí společně s odlišným postavením ve společnosti hrálo důležitou roli při činění životně důležitých rozhodnutí během celých sedmi let školní docházky. Je také otázkou, jaký vliv na něj měly události, při kterých byl často v ohrožení života on nebo ostatní. Jak se hlavní postava Harry Potter proměnil v průběhu let vlivem těchto faktorů bude také rozebráno v druhé kapitole této práce.

V této knižní sérii se vyskytují další dvě postavy, které se vzhledem k jejich funkci v příběhu a komplexnosti osobností dají také klasifikovat jako hlavní. Jedná se o takzvané podpůrné postavy, a právě jejich důležitost v ději je diskvalifikuje z kategorie vedlejších postav. Jedná se o nejlepší přátele Harryho Pottera – Hermionu Grangerovou a Ronalda Weasleyho. Oba dva čelí vlastním překážkám a nástrahám a jejich konání má vliv na děj i na ostatní postavy. Chování a proměny Hermiony Grangerové, nadané čarodějky nekouzelnického původu, je silně ovlivněno nejen novým prostředím, ale také diskriminací a rasismem vůči ní, protože nemá čistou kouzelnickou krev. Proč pro ni bylo životně důležité následování veškerých pravidel, stejně jako získání všech možných vědomostí o kouzelnickém světě? A proč pro ni prosazování práv domácích skřítků bylo tak podstatné? To a také to, jak se k těmto postojům stavila po letech prožitých po boku svých přátel, bude rozebráno v první části třetí kapitoly.

Na druhou stranu Ronald Weasley řešil naprosto odlišné problémy. Jakožto šestý a nejmladší syn se cítil v poměrně chudé čistokrevné kouzelnické rodině přehlížen a zastíněn buď úspěchy svých bratrů nebo jedinečností své mladší sestry. Přestože se může zdát, že je to pouhá maličkost, jedná se o faktor, který může zásadně ovlivnit zejména fiktivní osoby. Konfrontován se slávou nejlepšího přítele činil rozhodnutí, která měla vliv na děj i ostatní postavy. Kým se Ronald Weasley stal po sedmi letech strávených po boku (a ve stínu) nejslavnějšího chlapce kouzelnického světa a jak k této proměně došlo, je popsáno v druhé části třetí kapitoly.

Záporné postavy hrají v ději důležitou roli a jejich činy často bývají katalyzátorem celé zápletky. Činy čtyř lidí z této knižní série měly alespoň v určité části jejich životní etapy negativní dopad na ostatní, což spojuje jinak originální charaktery. James Potter byl známý svou přátelskou povahou a statečností během první války s Pánem zla. Tento šlechtný muž ale také býval dospívajícím chlapcem, který si svou popularitu školní hvězdy uměl užít. Jak se proměnil z floutka ve válečného hrdinu je popsáno v první části čtvrté kapitoly.

Školní rival hlavního hrdiny, Draco Malfoy, byl ztělesněným ideálem váženého a bohatého dědice čistokrevného rodu. Vlivem přísné a nevyvážené výchovy se z něj stal rozmazlený chlapec spoléhající na protekci a konexe svého otce. Neměl žádnou moc nad směrem, jakým se ubíral jeho život, což bylo klíčové v momentě, kdy se vrátil Pán zla, kterému Dracův otec věrně sloužil. Jak ho ovlivnila tato bezvýchodná situace společně s terorem, ve kterém žil, a kým se na konci příběhu stal, je rozebráno v druhé části čtvrté kapitoly.

Regulus Black je drobnou vedlejší postavou, která ale měla výrazný dopad na děj knih. Tento čistokrevný kouzelník se pod příslibem lepší kouzelnické společnosti přidal k Pánovi zla během první války. Tématem třetí části čtvrté kapitoly je popsání způsobu, jak ho zkušenosti s praktikami tohoto vůdce ovlivnily a proměnily.

Tom Marvolo Riddle není nikým jiným než právě Pánem zla, jenž je zodpovědný za teror a hrůzy vykonané v kouzelnické i v nekouzelnické Británii. K jakým proměnám došlo u této postavy je rozebráno v poslední části čtvrté kapitoly.

Tato bakalářská práce se zabývá proměnami postav románového cyklu Joanne K. Rowlingové Harry Potter. Zohledňuje jejich proměny s ohledem na prostředí, ze kterého pochází, jejich roli ve společnosti a události, které na ně měly výrazný efekt. Jelikož jsou postavy zásadním prvkem knih, je důležité porozumět nejen tomu, jaká jejich funkce, ale také způsobu, jakým se vlivem příběhu vyvíjejí, což jim dodává na reálnosti a uvěřitelnosti. Tato knižní série výrazně ovlivnila generaci čtenářů po celém světě a dále ovlivnila směr,

jakým se vyvíjela literatura pro mládež, což má další vliv jak na zábavní průmysl, tak na společnost jako celek. Povahové rysy postav společně s jejich proměnami a vývojem jsou klíčovým prvkem čtenářského zážitku, a proto jsou tématem této práce. Cílem této práce je rozbor zaměřený na způsob, jakým se postavy knižní série Harry Potter proměňují.

1. LITERÁRNÍ TEORIE POSTAVY

Kvalita provedení postav je jedním z klíčových prvků, na kterých závisí úspěch celého díla. Pokud se nepodaří autorovi vytvořit hlavní postavu takovým způsobem, aby na čtenáře zapůsobila a zaujala ho, může se stát, že čtenář nebude ve čtení pokračovat. I jinak dobrý příběh může utrpět nevěrohodnými charaktery. Nemělo by ale stačit napsání jedné komplexní hlavní postavy, jejíž dějovou linku čtenář sleduje. V případě, že budou ostatní postavy ploché a fádní, bude nepřímo ovlivněné i čtenářovo vnímání hlavní postavy, což ovlivní i celkový čtenářský zážitek.

Autor prostřednictvím postav překračuje své ego, protože vytváří osobnosti s odlišnými zkušenostmi, názory, motivacemi a cíli. (Peterka, 2007, s. 217) Každá postava by měla mít svou vlastní osobnost, cíle a motivaci. Tyto aspekty osobnosti nadále ovlivňují jejich akce a interakce s ostatními. Při čtení novely soudíme, zda jsou postavy věrně psychologicky ztvárněné. Ze stejného hlediska nahlížíme i na jednotlivé situace a zápletky. Ve skutečnosti nám, jako čtenářům, jde o to, zda by se postava v reálném životě zachovala stejně, nebo jestli její jednání odpovídá tomu, co víme o její povaze. K tomu může znalost psychologie autorovi pomoci a podpořit tak uměleckou složku díla. Psychologie jako taková by však měla sloužit pouze jako určitá forma přípravy pro tvorbu příběhu, a ne jako hlavní složka díla. Věrnost psychologickým teoriím má uměleckou hodnotu pouze tehdy, pokud celkově podporuje a zdůrazňuje soudržnost a komplexnost textu. (Wellek, Warren, 1984, s. 92)

Pokud je vedlejší postava bez cíle a celkově nevýrazná, nejsou chybějící osobnost a motivace takovým problémem. Ale pokud postava následuje protagonistu většinu děje bez vlastního osobního důvodu, dochází k vytvoření ploché postavy. O této postavě čtenář na konci příběhu nejenže neví nic nového, ale ani u ní nemůže zpozorovat osobní vývoj. Tato postava pak působí jen jako pouhá kulisa. Proměny postav či naopak jejich stagnace poukazují na kvalitu dané knihy. Zážitky a zkušenosti přirozeně ovlivňují lidskou povahu a způsob, jakým bude člověk reagovat v budoucnu na nové situace. To samé platí u literárních postav.

Haruki Murakami se ve své knize *Spisovatel jako povolání* (2017, s. 159) svěřuje, že své postavy vytváří spontánně a že až s postupem příběhu vycházejí najevo základní schémata, která určují, jak se budou tyto postavy chovat i v budoucnu. K těmto schématům pak postupně přidává další detaily, které nakonec skládají celkový obraz dané osoby. Tímto zajišťuje, že se postavy chovají uvěřitelně v rámci svého charakteru. Jestliže se postava po

všem, co prožila, žádným způsobem nezměnila, znamená to, že buď pro ni nebyly události v příběhu dostatečně stimulující a nic se tedy nemohla naučit, nebo že daná postava nebyla napsaná dobře. Kundera považuje postavy za své experimentální já (Peterka, 2007, s. 217) a také Rowlingová říká, že autor je každou svou postavou. (Brehm, 2011).

Postavy jsou literárními teoretiky děleny z hlediska funkce či pozice, jakou v daném příběhu mají. Bývají rozlišeny na postavy statické a dynamické, pasivní a aktivní, konfliktní, kladné a záporné. (Krč-Zbudilová, 2012, s. 57) V případě dělení dle etické funkce na kladné a záporné postavy se objevuje ještě postava neutrální. Takovéto dělení platí zejména pro pohádky, legendy, akční a dobrodružnou literaturu, a zejména pro literaturu pro děti a mládež. Tomuto rozdělení odpovídají i „modelové“ postavy. V příbězích pro děti to jsou zejména takové postavy jako anděl, čert, rytíř, zachránce, moudrý stařec, zlý král či černokněžník. Stejně jako jsou protagonisté klíčoví pro postup příběhu, postavy epizodické, které vystupují jen v několika scénách, jsou často nepostradatelné pro vývoj událostí či pro svůj symbolický význam. (Peterka, 2007, s. 219) Existují postavy, jejichž symbolika je čtenářům natolik vtisknutá, že se staly důležitým motivickým činitelem děje. Jedná se zejména o postavy typu femme fatale, deus ex machina, don Juan, dvojník, detektiv, šašek, sirotek nebo romantický hrdina. (Krč-Zbudilová, 2012, s. 57) Takovéto literární typy a mnohé další mají výraznou a ustálenou roli, zpravidla příznačnou pro určitý literární žánr nebo směr. U těchto postav do popředí vystupují psychologické nebo sociální rysy. U některých je kladen důraz na jejich průměrnost nebo naopak výjimečnost, a to vždy s ohledem na směr, ve kterém je dané dílo napsáno. (Peterka, 2007, s. 223)

V umělecké literatuře nebývají postavy natolik černobílé a jejich kladnost či zápornost bývá vyznačena složitějším způsobem. Postavy chybují, jsou „hříšné“, často se vypořádávají s vnitřním svárem, ale nejsou nenapravitelné. V knihách někdy bývá prostor k jejich nápravě nebo je v určité oblasti ukázána jejich kladná stránka. Tyto postavy mohou být i v rámci samotného díla hodnoceny protikladně ostatními postavami. Zatímco některé postavy v knihách mohou určitou postavu odsuzovat, jiné ji mohou obdivovat, což může nadále sloužit dějové zápletce. (Peterka, 2007, s. 219)

Rozpor může nastat u čtenářova postoje k dílu či dané postavě. Zatímco autor dělí postavy eticky na kladné a záporné, čtenář se často řídí sympatiemi, antipatiemi, či soucitem. Přestože může být autorovým záměrem vytvoření sympatií k protagonistovi a odpor k antagonistovi, čtenářovo vnímání dané postavy se může s daným záměrem dostat do konfliktu. V takovém případě, a zejména u nové generace čtenářů, se protagonista stává nesympatickým, a naopak antagonist a čtenářovým hrdinou. (Peterka, 2007, s. 220)

V případě fikcí o nepřirozených světech existuje dělení postav na přirozené a nadpřirozené postavy. Přirozené postavy odpovídají přírodním zákonům reálného světa a nadpřirozené tyto fyzikální zákony nějakým způsobem překračují. Může se jednat o možnost využívání magie, dlouhověkost či nadlidské schopnosti. Fantastické postavy jsou často tvořené z neživých předmětů, připomínají loutky, jsou hyperbolizované nebo groteskní. Do této kategorie patří i víly, trpaslíci, draci, obři, čarodějové, andělé nebo superhrdinové. Antropomorfizované postavy jsou polidštěná zvířata nebo přírodní jevy. (Peterka, 2007, s. 221–222)

Způsob, jakým je postava pojata, je ovlivněn její funkcí v ději. Pokud je postava ději podřízená, jedná se o postavu plochou. Tato postava se nevyvíjí a v příběhu má pevně danou funkci které odpovídají její charakterové rysy. Často se jedná o akční nebo pohádkové postavy, které symbolizují archetypy a jejichž psychologie není odstíněná. Na druhou stranu plastické postavy stojí nad příběhem. V jeho průběhu se vyvíjejí a proměňují a jejich duševní události a procesy se projevují. Typické jsou pro ně různé emocionální stavy, vzpomínání, rozvažování a podobně. Plastické postavy se dále dělí na konstantní a vývojové. U vývojových postav dochází buď k fyzickému vývoji během dospívání a stárnutí, nebo jde o mentální stránku formování osobnosti. (Peterka, 2007, s. 222)

S identitou postav souvisí způsob jejich charakterizace. Definiční postavy jsou plně charakterizovány textem. Mají jednotný charakter a jejich interpretace je jednoznačná a textem plně vysvětlitelná. Hypotetizované postavy jsou příběhem jen částečně vysvětlené a nechávají prostor mnohoznačné interpretaci. Čtenář je nucen hypotetizovat o charakteru postavy, jejím životě a motivacích. (Peterka, 2007, s. 222)

Charakterizace postavy zahrnuje postupy, které danou postavu profilují. Charakterizace nemusí být v příběhu vždy jednoznačná, a proto bývá problém interpretovat postavu a odpovědět na otázku, jaké má postava povahové rysy nebo koho představuje. Přímá charakterizace výslovně definuje postavu pomocí podstatných a přídavných jmen. Obvykle se jedná o popis postavy na začátku příběhu. Dále jako přímou charakterizaci vnímáme důvěryhodná tvrzení zprostředkovaná ostatními postavami s nespornou autoritou v textu. Nepřímá charakteristika je implicitní a dynamičtější. Zakládá se na činnosti, způsobu řeči a uvažování postav v konkrétních situacích. Závisí také na vzhledu postav, jejich oděvu a prostředí, ve kterém se postavy pohybují a které je ovlivnilo. Čtenář z nepřímé charakteristiky pouze vyvozuje, jaká daná postava je, přestože to není explicitně řečeno. Právě proto může v případě interpretace docházet k nejasnostem. (Peterka, 2007, s. 224–225)

2. J. K. ROWLINGOVÁ A KNIŽNÍ SÉRIE HARRY POTTER

2.1 Autorka

Joanne Kathleen Rowlingová je spisovatelkou, scénáristkou a filantropkou. Narodila se 31. července 1965 poblíž Bristolu, vyrůstala společně se svou sestrou v Gloucestershire v Anglii a později v Chepstow ve Walesu. V dětství ráda četla a už v šesti letech napsala první příběh s názvem „*Rabbit*“. V jedenácti letech napsala první novelu o prokletých diamantech. Během jejího dospívání diagnostikovali matce roztroušenou sklerózu, na kterou v roce 1990 i zemřela. V rozhovoru uvedla, že přítomnost smrti v jejím mládí výrazně ovlivnila její tvorbu. (Ho, 2012)

Studovala francouzštinu a klasiky na univerzitě v Exeteru. Po získání titulu chvíli pracovala pro Amnesty International a později učila v Portugalsku angličtinu jako cizí jazyk. V roce 1992 si vzala portugalského televizního novináře Jorge Arantese. Měli dceru Jessicu Isabel Rowling Arantes, se kterou se po rozchodu Rowlingová odstěhovala do Edinburgu. V Edinburgu učila a psala první verzi *Harryho Pottera a Kamene mudrců*. V červnu roku 1997 byla její první kniha vydána nakladatelstvím Bloomsbury Children's Books. V průběhu deseti let byly publikované další knihy sedmidílné série Harry Potter. Kromě této série napsala i doprovodné knihy *Fantastická zvířata a kde je najít*, *Bajky Barda Beedlyho* a *Famfrpál v průběhu věků*. (Rowlingová, 2016a)

Mezi její další knihy, některé vydané pod pseudonymem Robert Galbraith, patří *Prázdné místo* a detektivky *Volání kukačky*, *Hedvábník*, *Smrtící bílá* a *Ve službách zla*. (Fiala, 2008)

V roce 2016 spolupracovala s Jackem Thornem a Johnem Tiffanym na divadelní hře *Prokleté dítě*, která je volným pokračováním knižní série Harry Potter. V tom samém roce měl premiéru i film *Fantastická zvířata a kde je najít*, ke kterému napsala scénář. Je autorkou scénáře i pokračování s titulem *Grindelwaldovy zločiny*. Scénáře byly vydány nakladatelstvím Little Brown a stejně jako hra *Prokleté dítě* jsou k dispozici široké veřejnosti.

Momentálně žije se svým manželem Dr. Neilem Murrayem v Edinburgu. Mají dvě děti, Davida a Mackenzie. (Rowlingová, 2016a)

2.2 Knižní série Harry Potter

Harry Potter je série sedmi knih vypravující příběh Harryho Pottera, kouzelnického chlapce. Každá kniha odpovídá jednomu školnímu roku a první díl je určen pro čtenáře od devíti let. Jedná se o pohádkový románový cyklus, jehož příběh se postupem času zabývá čím dál vážnějšími tématy. Kundera definuje román jako významnou formu prózy, ve které autor pomocí svých experimentálních já (postav) důkladně prozkoumává některá velká témata existence (Kundera, 1990, s. 142) a série Rowlingové tomuto popisu odpovídá.

Knižní série o chlapci, který je čarodějem, vznikla jako pohádkový příběh pro děti. Pohádka je jeden z nejstarších žánrů literatury. V pohádce bývá zlo poraženo dobrem, zatímco hrdinové zdolávají nejrůznější překážky. Děj je mnohdy napínavý jako v detektivce a čtenář může žasnout nad bytostmi s nadpřirozenými schopnostmi. (Kročil, 2014, s. 11) Werich v rozhovoru s Janouškem řekl, že pohádky spojují lidi na celém světě, jako by byli řetězem. (Kročil, 2014, s. 22) A v případě příběhu o Harrym Potterovi to je skutečně tak.

Objevují se dohady, jestli je celá série alegorií na křesťanství. Přestože je autorka křesťanka a v knize jsou motivy smrtelnosti a obětování se, Austin Cline, autor článku *Is Harry Potter a Christian Allegory?* dochází k úvaze, že knihy nejsou křesťanskou alegorií ale produktem křesťanské kultury. (Cline, 2019) Stejně tak John McWilliams silně nesouhlasí s myšlenkou, že by se mělo jednat o křesťanskou alegorii, protože nepředstavuje křesťanské učení a paralely s Bibli jsou pouze vypůjčené náměty. (McWilliams, 2013) Alegorie je podle Goetha využití zvláštního jako příkladu pro vyjádření univerzálního. (Eco, 2004, s. 137) A Peterka definuje alegorii jako znázornění filosofických nebo náboženských idejí prostřednictvím postavy nebo konkrétního příběhu. (2007, s. 148) Pro Rowlingovou je téma smrtelnosti velmi důležité a sama uvedla, že nad smrtí přemýšlí každý den. Což je i důvodem, proč pochybuje, že by kdy psala výrazně odlišně a bez zobrazení tématu smrtelnosti. (Ho, 2012) Campbell se ve své knize *Hero With Thousands Faces* zaměřuje na archetypy hrdinů a motiv obětování se byl v literatuře vždy přítomný. (2004) Z těchto důvodů by se na tuto knižní sérii nemělo pohlížet jako na křesťanskou alegorii.

První kniha této série byla poprvé vydaná v roce 1997 nákladem tisíc kusů a o pět měsíců později vyhrála první z cen. Příběh o chlapci, který žil v přístěnku pod schody a který se stal součástí nového, kouzelného světa, si ihned získal srdce mladých čtenářů. Svět kouzel v tomto úspěchu hrál velkou roli. Přestože nepřirozený, má tento svět vlastní pravidla a zákony, které jsou v rozporu s přirozeným světem. Přítomnost magie jako hybné síly, která mění vše, co by čtenář mohl považovat za dané, je zdrojem údivu čtenářů a podněcuje to chuť čtenáře dozvědět se o tomto novém světě víc. (Šinclová, Kubíček, 2015, s. 101)

Průvodcem tímto světem se stává právě Harry Potter. Protože kouzla do té doby neznal, vše mu bylo vysvětleno, a tím to bylo vysvětleno i čtenáři. Rowlingová řekla, že to bylo jednou z hlavních Harryho funkcí. Čtenář tak mohl vidět svět očima někoho, kdo ho ještě neznal (Brehm, 2011). Z toho samého důvodu je i zvolena podoba vypravěče. Harry Potter je využit jako objektivní vypravěč ve třetí osobě, což podle Lubbocka znamená, že čtenář je postaven tváří v tvář příběhu a není rušen zprostředkovávajícím subjektem, který by dodával vysvětlení k situaci. Příběh doprovází Harryho Pottera, ale je z pohledu třetí osoby a Harry Potter sám ke čtenáři nepromlouvá. (Kubíček, 2007, s. 26)

Poslat všechny kouzelnické děti do internátní školy byl pro Rowlingovou logický krok. Jestliže se velké množství dětí učí kouzla a je rizikem, že se budou stávat různé nehody, je nejlepší to provádět na odlehlém místě. S postupem knižní série pro autorku však bylo výzvou představit zbytek kouzelnického světa, vzhledem k tomu, že je její hlavní postava pořád zavřená ve škole ve Skotsku. Z toho důvodu představila ve čtvrté knize mistrovství ve famfrpálu, Turnaj tří kouzelnických škol a v páté knize i ministerstvo kouzel. Tímto způsobem si připravila půdu pro následující knihy, kdy mohla využít už známé informace, postavy a zápletky. (Brehm, 2011)

První kniha začíná představením rodiny Dursleyových. Petunie a Vernon Dursleyovi měli dvouletého syna Dudleyho, kterého s láskou rozmazlovali, a snažili se být těmi nejspolečnějšími lidmi v Surrey. Nejdůležitější pro ně byla pověst naprosto normální rodiny. Ke své nevoli ale jednoho dne objevili na prahu dveří svého patnáctiměsíčního synovce Harryho společně s dopisem, kde bylo vysvětleno, že jeho rodiče zemřeli a že se o něj musí postarat. Harryho rodiče byli kouzelníci, naprostý opak normálnosti, a Dursleyovi se rozhodli za každou cenu z Harryho kouzla dostat. Tak začalo deset bezútěšných let Harryho života, kdy byl šikanován svým bratrancem a zanedbáván a týrán tetou i strýcem.

Při první návštěvě kouzelnického světa Harry zjistil, že je slavný, protože jako jediný přežil vražednou kletbu, která zabila i jeho rodiče. Byla to kletba Lorda Voldemorta, nejděsivějšího kouzelníka moderní doby, a Harry ještě jako batole způsobil jeho pád. Přestože si to sám nepamatuje, zajistilo mu to slávu, která byla stejně výrazná i po deseti letech, kdy se vrátil do kouzelnického světa.

V jedenácti letech nastoupil do kouzelnické školy a rychle si našel přátele, Rona Weasleyho a Hermionu Grangerovou. Zažil s nimi několik dobrodružství a každý rok se mu přihodilo něco nebezpečného. V prvním ročníku se ho pokusil zabít Quirell, učitel obrany proti černé magii. Hostil ve svém těle ducha Voldemorta, který svou porážku přežil, a snažil

se mu zajistit hmotné tělo. Quirella ale Harryho dotek zraňoval, a nakonec při pokusu Harryho zabít zemřel. (Rowlingová, 2000)

V druhém ročníku školu terorizoval Zmijozelův dědic s baziliškem, který proměňoval studenty v kámen. Harrymu se podařilo stvůru probodnout mečem Godrika Nebelvíra. Málem při tom zemřel, ale podařilo se mu zachránit Ginny Weasleyovou, sestru svého nejlepšího přítele. Ukázalo se, že Ginny byla posedlá střípkem duše Lorda Voldemorta, který byl uložen v deníku, do kterého Ginny psala. Harry deník zničil a Ginny zachránil. Jednalo se o jeden ze sedmi viteálů, které zajišťovaly Voldemortovu nesmrtelnost a které v průběhu dalších let museli najít a zničit. (Rowlingová, 2011)

Když Harry nastupoval do třetího ročníku, hlídali školu mozkomorové – strážci kouzelnického vězení, kteří vysávali ze svého okolí štěstí. V létě totiž z vězení utekl Sirius Black, jeden z největších zločinců. Později se ukázalo, že Sirius je kmotrem Harry Pottera a byl nevinný. Harry mu společně s Hermionou pomohl utéct. Harry tehdy získal prvního příbuzného, který o něj projevil zájem, a Sirius mu dokonce nabídl, že by u něj mohl Harry v budoucnu bydlet, s čímž Harry nadšeně souhlasil. (Rowlingová, 2001a)

Ve čtvrté knize byla poprvé představena i mezinárodní kouzelnická společnost prostřednictvím mistrovství ve famfrpálu, kouzelnického sportu. Po začátku školního roku byl vyhlášen Turnaj tří kouzelnických škol zaměřený na prohloubení mezinárodních vztahů. Harry byl přihlášen do turnaje bez svého přičinění a nucen účastnit se nebezpečných úkolů, přestože ještě nebyl plnoletý. Během posledního úkolu ho unesli společně s jeho spolužákem Cedrikem Diggorym. Cedrik Diggory zemřel a Harry byl využit při rituálu, díky kterému se vrátil Lord Voldemort. (Rowlingová, 2016b)

V páté knize široká veřejnost Harrymu ani řediteli Brumbálovi nevěřila, že se Lord Voldemort vrátil, a byla proti nim vytvořena kampaň v kouzelnických novinách. Ve škole získala místo učitelky zaměstnankyně ministerstva kouzel, Dolores Umbridgeová, která se později stala i vrchní vyšetřovatelkou. Jejím úkolem bylo získat nad Bradavicemi kontrolu a ovlivňovat tak vzdělávání studentů takovým způsobem, aby to vyhovovalo ministerstvu. Na konci školního roku šel Harry se svými přáteli zachránit svého kmotra, který měl být na ministerstvu mučen Voldemortem. Byla to ale léčka. Nakonec Siriuse Blacka zabila jeho sestřenice, Bellatrix Lestrangová, a celý svět se dozvěděl, že Lord Voldemort se skutečně vrátil. (Rowlingová, 2001b)

V šesté knize byla kouzelnická společnost zmítaná strachem a Lord Voldemort ji chtěl ovládnout. Jeho největším rivalem byl kromě Harryho Pottera i Albus Brumbál, ředitel Bradavic. Protože ho potřeboval odstranit, přikázal šestnáctiletému Dracu Malfoyovi, aby

ho zabil. Ten se o to několikrát pokusil, ale vždy selhal. Mezitím se Brumbál s Harrym v průběhu roku vydával na lov viteálů a předával mu informace klíčové pro definitivní porážku Voldemorta. Na konci knihy Brumbál zemře a zničení zbývajících viteálů se stane zodpovědností Harryho a jeho přátel. (Rowlingová, 2005)

V sedmé knize se Harry se svými přáteli Ronem a Hermionou rozhodl do posledního ročníku nenastoupit. Místo toho se vydali hledat viteály. Během této doby se museli schovávat před smrtijedy i běžnými lidmi, protože Lord Voldemort už skrytě ovládal ministerstvo a hledal je. V průběhu knihy se jim povedlo viteály najít a zničit. Ve škole, která také byla pod Voldemortovou kontrolou, nastal tyranský režim. Na konci knihy se konala bitva o Bradavice, která rozhodla o všem. Voldemort Harrymu nabídl dohodu. Pokud by se mu Harry vzdal, Voldemort ušetří všechny, co se mu postavili. Harry se v té době i dozvěděl, že poslední viteál je on sám (došlo k tomu při jejich prvním souboji) a že jediný způsob, jak ho zničit, je zemřít také. Proto se Voldemortovi vzdal a nechal se zabít. Díky magické klíče ho ale smrtící kletba nezabila, pouze odstranila viteál. Bez viteálů bylo možné Voldemorta porazit nadobro. Kniha a celá série byla zakončena epilogem, který se odehrával o devatenáct let později. Všichni v něm byli šťastní a vyprovázeli své děti na vlak do Bradavic. (Rowlingová, 2008)

3. PROMĚNY HARRYHO POTTERA, HLAVNÍHO HRDINY

Harry Potter je hlavní postavou příběhu stejnojmenné série a v sedmi knihách zobrazujících úsek sedmi let jsme svědky jeho dospívání a toho, jak je formován různými událostmi a okolnostmi. Nejprve se jako čtenáři dozvídáme o specifických okolnostech jeho osiření a také to, že je neobvyklým dítětem. Neví, že je čarodějem, a žije v hostilním prostředí v domácnosti příbuzných, kteří ho nesnášejí a označují za kohosi nenormálního, kdo by měl být vděčný za zbytky jídel a obnošené nepadnoucí oblečení. Když se s ním přesuneme do kouzelnického světa, dozvídáme se, že je slavný a bohatý. V průběhu školních let se ocitne v situacích, které jsou život ohrožující a v jisté míře traumatizující, přesto z nich vychází jako vítěz, který je za svou statečnost odměněn. Jak jsou tyto faktory a události v knižní sérii použity a využity pro formování charakteru tak, aby jednání postavy dávalo čtenáři smysl s ohledem na vývoj a eskalaci příběhu, bude probráno v této kapitole.

3.1 Proměna výchovou

Dursleyovi jsou průměrnou rodinou žijící na předměstí v Anglii. Vernon a Petunie Dursleyovi mají syna Dudleyho, který je o rok starší než desetiletý Harry. Zatímco je Dudley rozmazlován a hýčkán, jejich synovec Harry má v rodině roli Popelky. Spí v přístěnku pod schody na staré matraci, nosí příliš velké oblečení po svém bratranci a musí uklízet, vařit a pracovat v domě, aby se odvděčil svým příbuzným za péči, kterou mu stejně neposkytují. Zároveň je mu jeho strýcem, tetou i bratrancem nadáváno a je zesměšňován a ponižován. Hned na začátku příběhu můžeme vidět diametrální rozdíl ve výchově chlapců při oslavě narozenin Dudleyho, kdy daný chlapec dostane třicet šest dárků, a ještě má hysterický záchvat, protože jich nedostal dost. Harry má narozeniny pár dní nato, a osaměle si kreslí prstem do prachu obrázky dortu se svíčkami.

Pokud Harry selže při plnění nějakého úkolu, nebo se mu stane nehoda, případně se ocitne ve středu událostí, které nelze vysvětlit (například projev nahodilé magie typické pro kouzelnické děti), je trestán. Zavření v přístěnku, odebrání práva večeřet na týden nebo výprask, je typickým trestem za porušení pravidel, která se neustále mění v závislosti na tom, jaké je rozpoložení příbuzných, co se stalo a jestli tomu byl přítomen i někdo cizí. To vede k Harryho snaze poslechnout všechny příkazy a nepřítahovat na sebe pozornost. Toto Dursleyovi podporují způsobem, jakým se o Harrym vyjadřují. Nikdy ho neoslovují jménem, mluví o něm jako „o tom klukovi“ i když je v místnosti a vždy dávají najevo, jak moc je na obtíž.

„Dursleyovi takhle o Harrym mluvili často, jako kdyby tam vůbec nebyl – nebo spíš jako kdyby to bylo něco odporného, co jim nerozumí ani slovo, asi jako nějaký slimák.“ (Rowlingová, 2000, s. 26)

Takovéto jednání a další, popsané v průběhu knih, je jasným ukazatelem zanedbávání a týrání dětí. Harry Potter je také výchovou svého strýce a tety deprivován. Nedostatek jídla je deprivací biologických potřeb, zamykání v přístěnku a v pokoji je sensorickou deprivací, nezáměr o něj a hostilní postoj k němu je deprivací citovou (Pugnerová, Kvintová, 2016) a trestání zvědavosti a znemožňování učit se je deprivací kognitivních potřeb. Citová deprivace dosáhla takové úrovně, že Harry Potter rezignoval a ztratil o jakýkoliv bližší vztah se svými příbuznými zájem (Vágnerová, 1999).

Kromě deprivace je i psychicky a fyzicky týrán. Je v něm rozvíjen pocit méněcennosti a fyzicky i psychicky trpí. Tělesné týrání lze dělit na aktivní a pasivní formu. Za aktivní fyzické týrání je označováno bití, štípání, tahání za vlasy, tělesné tresty a další jednání, které vyžaduje aktivní účast opatrovníka, například, když je Harry praštěn pánví do hlavy. Pasivní složka tělesného týrání zahrnuje selhání poskytnutí péče dítěti, kterou dané dítě potřebuje pro svůj řádný a zdravý tělesný, psychický i kognitivní vývoj, za což se dá považovat právě zamykání v přístěnku, trestání za zvědavé dotazy a obecně vytváření prostředí, ve kterém Harry žije ve strachu a neustálé obezřetnosti. Dítě, se kterým je takto zacházeno, neprospívá, působí zanedbaným dojmem a okolí se může zdát opožděné ve srovnání s vrstevníky (Pugnerová, Kvintová, 2016). Harry na své okolí vždy působí negativně svým omšelým vzhledem a odrbaným oblečením. Je kostnatý a na svůj věk malý. Jeho opatrovníci se k němu nevhodně chovají často. Někdy je toto chování iniciováno strýcem Vernonem, jindy jeho sestrou Marge, za přihlížení Vernona a Petunie.

Na oslavě Dudleyho pátých narozenin sešvihala teta Marge Harryho přes holeně vycházkovou holí, protože se jí nelíbilo, jak Dudleyho neustále porážel v Člověče, nezlob se. O několik let později se náhle objevila o Vánocích, Dudleymu přinesla robota řízeného počítačem a pro Harryho krabici psích sucharů. (Rowlingová, 2001a, s. 22)

Teta Marge je v knihách vyobrazena jako velmi zlá a zákeřná postava, oproti které se chování Vernona a Petunie vůči Harrymu v podstatě jeví jako přijatelné. Přesto, proti žádnému z jejích výroků nic nenamítají a do jejího chování vůči Harrymu nijak nezasahují, což je pasivní formou týrání. I když teta Marge není přítomná, dopouštějí se na Harrym psychického týrání. Psychické týrání se též dá dělit na aktivní a pasivní složku. Dítě, které je vystaveno aktivnímu týrání je zesměšňováno, ponižováno, je terčem nadávek a posměšků, není považováno za důvěryhodného, je označováno za lháře a může jím být i opovrhováno.

Dalším z problémů je neustálé srovnávání s úspěšnějším nebo oblíbenějším sourozencem či dítětem z okolí, které má dle rodičů a opatrovníků více předností, a tudíž si zaslouží lásku, péči a materiální odměnění, zatímco kritizovaná oběť je problematická a nezabírají na ni žádné výchovné metody a tresty. (Pugnerová, Kvintová, 2016) Oblíbenějším sourozencem je v tomto případě samozřejmě Dudley, který je Dursleyovými podporován v zesměšňování Harryho. Také si na něm se svými přáteli vybíjí agresi, což Vernon také velmi podporuje. Foster (2014, s. 272–274) o Harrym uvedl, že do svých let poznal jen krutost, izolaci a zklamání. Avšak kromě toho, že byl sirotkem a musel spát v přístěnku, byl normálním obyčejným klukem, díky čemuž se s ním čtenáři mohli ztotožnit. Tento Fosterův postřeh ukazuje, jak málo je Harry desetiletou výchovou ovlivněn.

Jelikož je téměř po celou dobu svého života zanedbáván, má zkreslené představy o vlastní hodnotě. Na zprávy o tom, že je čaroděj, reaguje s nevírou a s pocitem, že se jedná o strašný omyl, protože nechápe, jak je tedy možné, že se Dursleyovým nikdy neubráníl. Vstupuje proto do kouzelnického světa jako někdo, kdo si myslí, že musí dokázat vlastní cenu a kdo nechce nic jiného, než zapadnout a konečně být přijímán ostatními. Je připraven tvrdě pracovat, aby se o to zasloužil. Zároveň doufá, že se mu podaří nalézt přátele, přestože bojuje s obavami, že není dost dobrý a že absolutní neznalost kouzelnického světa bude výrazným handicapem v kouzelnické škole, do které se velmi těší, protože to znamená únik z hostilního prostředí, ve kterém doposud žil.

3.2 Proměna prostředím kouzelnického světa

Harry Potter je představitel postavy ze „zrcadlového románu“, kdy se úplně obyčejný člověk dostane do kouzelnického světa, a jehož prostřednictvím svět zažívá i čtenář. (Foster, 2014, s. 273) První kontakt s kouzelnickým světem je pro hlavní postavu šokující. Nejen kvůli odlišné kultuře a přítomnosti kouzel i magických bytostí, ale také kvůli pozici hlavní postavy v dané společnosti. Když byl Harrymu rok, porazil Pána zla. Téměř každý kouzelník mu je za to vděčný, je považován za celebrity, se kterou se lidé chtějí seznámit, a má o něj zájem tisk. Harry Potter, který do té doby byl zvyklý pouze na negativní stránku pozornosti, se s touto situací musí vypořádat sám a rozhodne se svou slávu ignorovat.

Při zařazení do kouzelnické školy zažil poprvé, že jeho vrstevníci vyjádřili upřímnou radost z jeho přítomnosti. Na závěr prvního dílu došlo ke zvratu, kdy se ředitel školy rozhodl reflektovat nedávné události, během kterých Harry a jeho přátelé riskovali život.

„Ano, ano, velmi dobře, Zmijozele,“ řekl Brumbál. „Nicméně musíme ještě vzít v úvahu to, co se událo v posledních dnech.“

V síni se rozhostilo ticho a studentům ze Zmijozelu se z tváří vytratil úsměv.

„Ehm,“ řekl Brumbál. „Na poslední chvíli musím ještě rozdělit pár bodů. Okamžik. Ano...“ (...)

„Za třetí – panu Harrymu Potterovi...“ řekl Brumbál. V místnosti se rozhostilo hluboké ticho, „...za pevné nervy a mimořádnou odvahu uděluji Nebelvíru šedesát bodů.“ (...)

„Jsou různé druhy statečnosti,“ pronesl Brumbál s úsměvem. „Potřebujeme hodně statečnosti, abychom se postavili svým nepřátelům, stejně tolik ale i k tomu, abychom se postavili svým přátelům. Uděluji tudíž deset bodů panu Nevillu Longbottomovi.“ (Rowlingová, 2000, s. 278)

Harry se svými přáteli byl v podstatě odměněn za nerespektování pravidel a za rozhodnutí vzít situaci do vlastních rukou. Každý byl odměněn specificky za to, čím přispěl při záchraně kouzelnického světa. Za strategické uvažování, logiku a odvahu. Toto ředitelovo chování trojici přátel ukázalo, že je nejen v pořádku riskovat život, ale že se úspěch odrazí ve všech sférách jejich života. Záchrana Kamene mudrců totiž nebyla školní záležitostí, přesto za to byli odměněni v rámci školního bodového systému. Do budoucna tak byl vytvořen precedens, který tyto postavy naučil, že se nemají bát nebezpečných situací, a naopak se jim postavit čelem, přestože jsou ještě děti.

Výsledkem soutěžení mezi jednotlivými koleji byla nevraživost mezi Harrym a některými studenty, ve druhém ročníku se ho ale spolužáci začali bát a nedůvěřovali mu, když se ukázalo, že umí mluvit s hady. Na konci příběhu se mu kromě teď už tradičního získání bodů a školního poháru podařilo i zajistit, aby byl jeho nevinný přítel Hagrid propuštěn z vězení. Zároveň zachránil život sestře svého přítele. A opět mu bylo ukázáno, že odvaha, nesobeckost a odhodlání položit vlastní život při záchraně ostatních přináší ovoce.

Při obou těchto situacích se Harry a jeho přátelé ocitli v situaci, kdy se nemohli spoléhat na pomoc dospělých a kdy cítili, že musí jednat. Opakovaně nebyl dospělý nablízku nebo v pozici, ve které by byl užitečný, a hlavní postavy se tak ocitly v situaci, kdy musí spoléhat pouze na sebe, případně na své přátele.

Tento prostředek je v knihách využit opakovaně. Vždy, když se studenti rozhodnou požádat o pomoc dospělého, z nějakého důvodu se jim jí nedostane. Jak série postupuje, čelí čím dál nebezpečnějším událostem. Například ve třetím ročníku jsou profesorem Brumbálem nepřímo pověřeni vrátit se v čase a zachránit hipogryfa Kľofana a neprávem odsouzeného Siriuse Blacka, kterého by jinak čekal osud horší než smrt. Ve čtvrtém ročníku

je Harry nucen účastnit se Turnaje tří kouzelnických škol, přestože je nezletilý a on sám se nepřihlásil. Čelil tehdy třem úkolům, s jejichž splněním mu podle pravidel nesměli dospělí pomoci. Takže se opět ocitl v situaci, kdy úspěšnost závisela pouze na něm a jeho přátelích. Čtvrtá kniha byla důležitá i z toho důvodu, že poprvé zemřela postava, ke které měl čtenář vztah – Cedric Diggory. Harrymu se tehdy podařilo utéct. Celé této situaci ale čelil sám a záleželo pouze na jeho schopnostech, aby se dostal do bezpečí. Stejně tak se pokusil v pátém ročníku požádat profesora Snapea o pomoc, znovu se jí nedočkal, a proto se rozhodl s přáteli vzít situaci do vlastních rukou.

Můžeme tedy vidět, že jsou postavy zas a znovu vystaveny situacím, kdy musí jednat samy, bez možnosti spoléhat se na dospělé. Toto je účinným prostředkem, jak vytvořit napětí a zápletku, která by jinak byla vyřešena kompetentním dospělým. Vzniká tak prostor pro vyvrcholení příběhu a pro akci, která je využita pro rozvoj postav. Jedno úspěšné dobrodružství, které je navíc odměněno, zjednodušuje postavě rozhodnutí, zda čelit dalšímu. Díky kombinaci výkyvů popularity a odměňování nesobeckého a hrdinského chování se z hlavní postavy stal člověk vděčný za loajalitu, připravený kdykoli pomoci ostatním, ovšem se zachováním pokory a vědomý si vlastních chyb.

3.3 Trauma jako zdroj proměny

Události čtvrté knihy jsou pro hlavní postavu zlomové, jelikož je to poprvé, kdy je čtenáři známo, že by byl Harry Potter traumatizován tím, co si prožil. Být svědkem smrti přítele a hrát roli v rituálu, díky kterému se vrátil mezi živé muž, co zabil jeho rodiče, je dost náročné na psychiku čtrnáctiletého chlapce. Kromě toho byl dvakrát mučen a nucen bojovat s Pánem zla. Podařilo se mu utéct a přežít, ale od té doby trpěl silnými nočními můrami. Během následujícího roku se u něj projevil i výbuch vzteku, zvýšená podrážděnost, snaha vyhnout se vzpomínkám na událost na hřbitově a citová otupělost. Okolí se zdálo, že jedná nerozvážně až hystericky. Pravdou ale je, že noční můry, zvýšená podrážděnost a další jsou dle amerického Národního institutu pro mentální zdraví, projevy posttraumatické stresové poruchy. Zatímco byla tedy hlavní postava silně traumatizována, setkala se s nepochopením, netrpělivostí a negativní reakcí okolí. V novinách byl Harry Potter označován za lháře a pranýřován za své prohlášení, že se Pán zla vrátil. Zároveň s ním jeho mentor, profesor Brumbál, omezil kontakt na minimum a ignoroval ho v případech, kdy se s ním Harry pokusil navázat kontakt. Bez terapie a pomoci byl nucen se se svým traumatem vypořádat sám, což vedlo k další izolaci a uzavírání se.

Rok po smrti Cedrika Diggoryho zemřel hlavní postavě i milovaný kmotr, Sirius Black. Harry Potter se cítil za jeho smrt zodpovědný, protože se nechal vlákat do pasti a jeho kmotr zemřel v souboji při pokusu o Harryho záchranu. Rozhodl se tehdy pronásledovat Belatrix Lestrangleovou, která kmotra zabila. Nechal se vyprovokovat a plný nenávisti se ji pokusil proklít stejnou kletbou, kterou byl mučen on sám.

„V Harrym se vzedmula vlna takové nenávisti, jakou dosud v životě nepoznal; vyskočil zpoza fontány a zaburácel: „Crucio!“

Belatrix zavřeštěla; kouzlo ji sice srazilo k zemi, ale nespíjela se a nekřičela bolestí jako předtím Neville. Ted' už dokonce zase stála, přestala se však smát a lapala po dechu. (Rowlingová, 2001b, s. 922)

Kletba ale nebyla úspěšná, protože jak se čtenář později dozvěděl, pouhé spravedlivé rozhořčení na úspěšnost tohoto kouzla nestačí. Kouzelník musel skutečně chtít vyvolat bolest a vychutnat si fakt, že se jeho oběť svíjí nepředstavitelnou bolestí pokrývající každíčký kousek jejího těla. (Rowlingová, 2001b, s. 923) Přestože Harry Potter tehdy trpěl, nebyl ještě v patnácti letech natolik deformován, aby byl schopen mučit jiného člověka, přestože by se jednalo o zločince a mentálně narušeného člověka. Stejně tak ve třinácti letech nebyl schopen nechat zabít muže, o kterém věřil, že byl zodpovědný za smrt jeho rodičů, i když byl velmi rozčilený. Pokud se ale posuneme o dva roky dále, do sedmé a poslední knihy série, zjistíme, že se Harry Potter změnil.

Po traumatických událostech, kterými si prošel, se už nerozpakoval použít drsnějších metod. Mezi tyto události patřila zrada a vražda jeho největší autority, Albuse Brumbála, smrt domácího skřítky Dobbyho a krize kouzelnického světa na úrovni dystopie. Po tři čtvrtě roku stráveném na útěku a prožití různých hrůz, už pro něj touha vyvolat bolest nebyla tak vzdálená. Když smrtijed Amycus Carow plivl do tváře Harryho učitelce a vedoucí koleje, Minervě McGonagallové, Harry se neudržel a proklel ho. Tentokrát již mučící kletba fungovala. Úspěšné použití jedné ze tří Nepromíjených kleteb vede v kouzelnickém světě k doživotnímu uvěznění v Azkabanu. Harry Potter, opěvovaný zachránce kouzelnického světa, použil dvě z těchto kleteb, Imperius ovládající kompletně svou oběť a Crucio způsobující nezměrnou bolest. Když mu bylo třináct, nebyl schopen ani přihlížet tomu, že by bylo před jeho očima ublíženo muži, který zradil jeho rodiče a odsoudil je tak k smrti. Po prožitých hrůzách následujících let se ale nerozpakoval použít drsnější způsoby pro dosažení svého cíle.

Vše, co se mu v minulosti stalo, vedlo ke klíčovému rozhodnutí během bitvy o Bradavice. Uprostřed bitvy vyzval Voldemort Harryho, aby se rozhlédl po zkáze

a zmařených životech kolem a nabídl mu způsob, jak to ukončit. Pokud by se vzdal, bitva by skončila a další životy by byly ušetřeny. Jedna z věcí, kterou Harry Potter nebyl schopný snést, byla smrt a mizérie ostatních. Když se zároveň s tím dozvěděl, že musí zemřít, aby mohl zemřít i Voldemort, bylo čtenářovi okamžitě jasné, že se rozhodne se s Voldemortem setkat a obětovat svůj život. Nejen, že autorka využila jeho výchovy a dalších událostí k tomu, aby jeho rozhodnutí bylo v souladu s jeho osobností, zároveň to i přiznala prostřednictvím postavy ředitele Brumbála:

„Chránili jsme ho, protože bylo důležité a nezbytné dohlédnout na jeho výuku, vychovat ho a umožnit mu, aby vyzkoušel svoje síly,“ pokračoval Brumbál, stále se zavřenýma očima. „Spojení mezi nimi po celou tu dobu sílilo jako cizopasný nádor. Občas jsem měl dojem, že Harry sám tuší pravdu. Pokud ho dostatečně dobře znám, zařídí všechno tak, aby zajistil, že až se vydá smrti vstříc, bude to zároveň znamenat skutečný Voldemortův konec.“

Brumbál otevřel oči. Snape se tvářil zděšeně.

„Udržoval jste ho naživu jen proto, aby mohl ve správnou chvíli zemřít?“

„Netvařte se tak šokovaně, Severusi. Kolik mužů a žen už jste viděl umírat?“

(Rowlingová, 2008, s. 705)

Toto zjištění šokovalo mnohé čtenáře, stejně jako Harryho. Ten se ale odevzdaně rozhodl následovat Brumbálův plán a zemřít. Přestože chtěl zůstat naživu, nebyl si schopen představit, že by kvůli jeho zbabělosti a sobeckosti přišli k úhoně další lidé. Způsob, jakým byl vychován, a pozitivní odezva pokaždé, když někomu pomohl, ho naučily, aby neváhal v případě možnosti někoho zachránit. Není proto s podivem, že skutečně odešel za Voldemortem s úmyslem vzdát se a zemřít. Právě rozhodnutí obětovat se bez boje a položit život za své přátele bylo klíčovým faktorem, který Harrymu umožnil přežít. Dle zákonů světa knih J. K. Rowlingové totiž síla lásky a ochrana získaná z nezištné touhy někoho zachránit je dost mocná na ochranu před smrtelnou kletbou. Harry Potter se tak mohl vrátit mezi živé a zničit lorda Voldemorta nadobro, což zajistilo šťastný konec knižní série.

Jeho příběh začal jako proměna týraného dítěte hledajícího své místo v nově objeveném světě a pokračoval sérií dobrodružství, ve kterých byla odměňována statečnost, nesobekost a snaha ochránit druhé. Během této cesty se tvrdě naučil, co se stane, pokud selže on nebo někdo jiný, případně pokud vyhraje zlo. Našel nejlepší přátele, kteří se stali jeho rodinou, a svou nesobekostí a laskavou povahou si získal mnoho lidí, kterým na něm upřímně záleželo. A nakonec ho nečekalo nic jiného než se obětovat pro druhé, což neváhal udělat. V ten moment byl totiž už někým, kdo byl ochotný postavit blaho druhých před to

své, jelikož měl silný smysl pro spravedlnost a dobro, i když pro jejich dosažení volil někdy nekonvenční prostředky, a životy ostatních považoval za důležitější než svůj vlastní. Profesoru Brumbálovi i autorce se tak podařilo dosáhnout svého cíle, vytvořili hrdinu odhodlaného položit za kouzelnický svět svůj život. Týrání a zanedbávání z něj vytvořilo člověka považující všechny ostatní lidi za více důležité a tento pocit méněcennosti mu umožnil neváhat v riskantních situacích. Zároveň vzácnost lidské náklonosti v dětství v něm podpořila touhu se zavděčit a zapadnout, čímž se stal náchylnějším k manipulaci okolím. Toho ředitel Brumbál využil při plánování definitivní porážky Pána zla. Traumatické události, kterými si prošel, a jeho reakce na ně naopak sloužily jako důležitý ukazatel reálnosti a pomohly zobrazit, jaký má život hrdiny dopad na jeho psychický stav. Fakt, že zejména ředitel podporoval Harryho riskantní a hrdinské chování od prvního ročníku, v mladém chlapci pouze utvrdil přesvědčení, že je takovéto chování správné a žádoucí, což dále vedlo k dalším eskapádám a nebezpečným dobrodružstvím, která ve skutečnosti připravovala Harryho a jeho přátele na potencionální návrat a nutnou porážku Lorda Voldemorta.

4. PROMĚNY PODPŮRNÝCH POSTAV

Dle Nancy Kress a knihy *Dynamic Characters* (1998, s. 182–183) jsou hlavními postavami ti, co jsou plně vyvinutí, a čtenáři je známe jejich prostředí, ze kterého přicházejí, a v průběhu příběhu se setkávají s překážkami a mají příležitost k růstu nebo ke změně. Podle této definice můžeme tedy zařadit Hermionu Grangerovou a Ronalda Weasleyho mezi hlavní postavy, přestože je jejich úlohou v knižní sérii podporovat a doplňovat postavu Harryho Pottera. Hermiona a Ron jsou Harryho nejlepšími přáteli. Společně během sedmi let prožili řadu událostí, ve kterých vzhledem k rozdílnostem jejich osobností hrál každý z nich svou vlastní klíčovou roli. Během této doby se proměnili z dětí nadšeně a nervózně čekajících na své zařazení a těšících se na nové přátele ve válečné uprchlíky snažící se přežít a získat výhodu v boji nad protistranou. V této kapitole se proto zaměřím na tyto dvě postavy a vývoj, kterým prošly.

4.1 Hermiona Grangerová

První setkání čtenáře s Hermionou Grangerovou probíhá ve spěšném vlaku mířícím do Bradavic. V té době je jí jedenáct let a čeká ji sedm let vzdělávání v kouzelnické instituci. Je mudlorozená (pochází z nekouzelnické rodiny) a snaží se naučit se co nejvíce o novém světě, o kterém se dozvěděla teprve nedávno. Harry Potter ji z počátku popisuje jako dívku se střapatými vlasy, velkými zuby a panovačným hlasem, která téměř okamžitě vychrlí na chlapce monolog, ze kterého vyplývá její nadšení pro kouzla i vzdělání. Zároveň je i zřejmé, že její sociální inteligence je poněkud nižší. Přestože je laskavá a snaží se ostatním pomáhat, volí pro to často nevhodný způsob, kterým ostatní pouze popudí.

„Víš určitě, že to je opravdové zaklínadlo?“ zeptala se dívka. „Zřejmě ale za moc nestojí, vid’? Zkoušela jsem pár jednoduchých zaklínadel, jen tak, abych se pocvičila, a vždycky se mi to povedlo. U nás v rodině nikdo nekouzlí, takže mě hrozně překvapilo, když jsem ten dopis dostala, ale samozřejmě jsem z něj měla úžasnou radost, poněvadž podle toho, co se říká, je to nejlepší škola čar a kouzel na světě – samozřejmě že jsem se naučila všechny ty předepsané knihy nazpaměť a doufám, že to bude stačit – mimochodem, jmenuji se Hermiona Grangerová, a kdo jste vy?“ To všechno ze sebe doslova vychrlila. (Rowlingová, 2000, s. 109)

Její snaha spřátelit se s ostatními je neúspěšná. Je netaktní a pyšná na své vědomosti. V závěru si z ní spolužáci spíše utahovali, vyhýbali se jí, nebo jí nadávali, jelikož byli dotčeni jejím chováním. Z její neschopnosti vytvářet si nová přátelství můžeme soudit, že ani na škole v mudlovském světě nebyla nijak oblíbená. S Ronem a Harrym se spřátelila

až poté, co jí zachránili život před horským trollem. Tehdy zalhala profesorce McGonagallové, vzala vinu za incident na sebe a dostala tak chlapce z průšvihů. Byli ohromeni, když viděli, že není jen pravidla následující šprtka. Od té doby se účastnila téměř všech jejich dobrodružství, ve kterých fungovala jako hlas rozumu a logiky a přispívala znalostmi získanými pečlivým studiem a perfektně vyčarovanými kouzly. Přesto bylo pro chlapce občas obtížné s ní vyjít, právě pro její nedostatek taktu.

Hlavním důvodem, proč do té doby dodržovala pravidla, byla neznalost kouzelnického světa a snaha zapadnout mezi vrstevníky. Jako hlavní bariéru mezi nimi považovala to, že nezná kouzelnický svět tak, jako ti, co v něm vyrostli. Po spřátelení se s Ronem a Harrym zjistila, že jí pravidla v integraci nepomůžou a od té doby brala školní řád spíše jako soubor doporučení. Vždy, když řád porušila, činila tak z přesvědčení, že účel světí prostředky a že není jiný způsob, jak dosáhnout cíle, což byla často něčí záchrana nebo pomoc někomu. Nikdy se ale nebránila trestu, když byla dopadena. Došlo to tak daleko, že byla i iniciátorkou porušování pravidel. Již v prvním ročníku poslala chlapce vplížit se do oddělení s omezeným přístupem v knihovně, kam žáci nesměli a odkud mohli získat knihy pouze s povolením učitele. Také v prvním ročníku zapálila oděv profesora, když ho považovala za původce kletby ohrožující Harryho život.

Čtenář tedy časem zjistí, že je Hermiona Grangerová dívka od rány, která v případě nouze, když jsou ohroženi její blízcí či je-li emočně zraněná, neváhá někoho impulzivně proklít či praštit. Tento vývoj byl možný jen díky sebejistotě, kterou získala vzděláváním se, ale možná i díky harmonickému rodinnému prostředí, z kterého pocházela. Přátelství, ve kterém byly uznávány její schopnosti a mohla se svobodně projevat, ji uklidnilo a projev nabyl na přirozenosti místo toho, aby se ještě více uzavřela do sebe. Této proměně zároveň napomohlo vědomí, že takovéto chování nezmění negativně způsob, jakým ji Harry a Ron a vidí. Důvěra v přátelství s nimi jí umožňuje chovat se přirozeně a svobodně. Díky tomu je jako postava autentická a čtenář se s ní snaže sžije. Tímto způsobem se z dvourozměrné, nezajímavé, pravidla následující knihomolky stala dívka s vášní pro znalosti, odhodlaná čelit i nebezpečným situacím a s vlastní vůlí a rozhodováním.

Hermiona Grangerová se nenarodila v kouzelnickém světě, což podněcovalo její touhu se o něm dozvědět co nejvíce, aby mohla zapadnout. Její krevní statut, tedy to, že je mudlorozená, je ale pro určitou skupinu kouzelníků něco, co ji činí podřadnou. Dosáhnout uznání u lidí s tímto smýšlením je obtížné nebo nemožné, bez ohledu na profesní či akademické úspěchy. Voldemort založil na důležitosti čistokrevnosti a nadřazenosti kouzelníků svou agendu a využil tak většinového smýšlení vlivných kouzelníků pro získání

moci. Je nutno ale říci, že toto přesvědčení přetrvalo z dob středověku, kdy byly konány hony na čarodějnice, a kouzelníci se stáhli do ústraní před sílícími mudly. Tento odpor k mudlům tedy pramení z hluboce zakořeněného strachu převlečeného za nadřazenost. Zároveň obavy z mizejících tradic a přivlečení novot mudlorozenými kouzelníky podporují nevraživost čistokrevných.

„Je to ta nejhorší nadávka, jaká vůbec existuje,“ zasupěl Ron a znovu zvedl hlavu. „Mudlovský šmejd je ten nejsprostší výraz pro někoho, kdo pochází z mudlovské rodiny – a jeho rodiče neumějí kouzlit. Někteří kouzelníci – jako Malfoyova rodina – si totiž myslí, že jsou lepší než všichni ostatní, protože mají tak říkajíc čistokrevný původ.“ (Rowlingová, 2000, s. 116)

Nejhorší výraz, kterým může být mudlorozený kouzelník označen, je *mudlovský šmejd*. V češtině to tak možná nevyzní, ale původní anglický termín je *mudblood*, doslovně přeložen jako bahnitá krev. Vezmeme-li tedy v potaz, že čistokrevní kouzelníci podobně jako šlechta dbali na čistotu krve neboli vznešenost, můžeme chápat označení *mudblood/mudlovský šmejd* jako výraz znechucení a naprosté podřadnosti. Poprvé, když byla takto Hermiona Grangerová nazvaná, přestože neznala význam této nadávky, pochopila, že jí právě řekli něco hrubého. Přestože jí bylo vysvětleno, co daná nadávka znamená, nikdy na ni pobouřeně nezareagovala a ignorovala ji. Na rozdíl od ní mnoho jejích přátel a čistokrevných či polokrevných kouzelníků reagovalo mnohem bouřlivěji, když slyšeli, že ji takto někdo nazývá. Její přístup se změnil v průběhu sedmé knihy.

„A já jsem zrovna takový štvanec jako kterýkoli ze skřetů nebo domácích skřítků, Griphooku! Jsem mudlovská šmejdka!“

„Neříkej si...“ zahučel Ron.

„Proč bych neměla?“ odsekla Hermiona. „Jsem mudlovská šmejdka a jsem na to hrdá! Nemám v tomhle novém režimu o nic vyšší postavení než vy, Griphooku! Byla jsem to já, koho si tam u Malfoyových vybrali a koho mučili!“ (Rowlingová, 2008, s. 507)

Přesně jak řekla, v novém režimu neměla jako mudlorozená žádná práva a byl na ni dokonce vydán zatykač, jelikož se prohlašovalo, že mudlorození kradou hůlky kouzelníkům a že za to musejí být potrestáni. Toto její prohlášení částečně vysvětluje, proč se dříve tolik zasazovala o lepší práva a zacházení pro domácí skřítky. Přijetí a osvojení si termínu *mudlovská šmejdka* znamenal pro tuto postavu jistou formu osvobození. Pochopila, že pro protivníka nikdy ničím jiným nebude, a aktivně se rozhodla využít svého postavení štvance pro získání podpory další bytosti ostrakizovaného druhu. Původně toto označení ignorovala, aby svými protesty a reakcemi nepodporovala agresora, teď ho přijala, aby nadávku zbavila

kýženého účinku. V rozhovoru s BBC Rowlingová řekla, že dospívající jsou zranitelní, ale že čas od času vrhnou světlo na něco, co by dospělí raději ignorovali. (Ho, 2012) A přesně to odpovídá i Hermionině situaci. Dospívající knihomolka, která je menšinou, je odhodlaná bojovat s vykořisťováním magických stvoření i s dospělými, kteří chtějí omezovat svobodu a právo na vzdělávání jí samé i ostatních.

Tato postava zpočátku nevěděla, jak komunikovat s vrstevníky a najít si přátele. Svým nadšením začlenit se do nového světa a důsledným dodržováním pravidel si proti sobě stavěla vrstevníky, kteří ji považovali za otravnou šprtku. Poté, co si našla kamarády, zvolnila a dařilo se jí lépe zapadnout. Postupem času místo toho, aby trvala na slepém dodržování pravidel, po zralé a rychlé úvaze zvážila výhody i nevýhody a mnohdy se rozhodla pravidla obejít. Často se tak ocitla ve středu riskantních či nebezpečných událostí. Její mudlorozený původ hrál velkou roli. Nejdříve se ocitla v neznámém prostředí, kterému se snažila přizpůsobit pilným studiem a dodržováním pravidel. Dozvěděla se ale, že pro některé kouzelníky nebude nikdy rovnocennou čarodějkou, a to právě kvůli svému nečistokrevnému původu. Na urážky nikterak nereagovala (narozdíl od jejích přátel), ale když se setkala se zneužívanými domácími skřítky, spustila kampaň na obhajobu jejich práv. Sama si byla vědoma, jaké to je mít nižší pozici ve společnosti, a protože se svou vlastní toho mnoho udělat nemohla, rozhodla se bojovat za jiné. Její přístup se ale vlivem pozdějších událostí změnil a svůj mudlorozený původ a urážku *mudlovská šmejdka* hrdě přijala a využila ji pro porážku Lorda Voldemorta, jehož hlavní politikou byla nadřazenost čistokrevných kouzelníků nad ostatními. Kvůli svému původu byla v době, kdy Pán zla ovládal ministerstvo, označena za veřejného nepřítele a zločince, a proměnila se tak z poslušné a pilné studentky v aktivistku a bojovnici.

4.2 Ronald Weasley

Ronald Weasley se narodil jako šestý syn do rodiny ministerského úředníka. Zatímco každý z jeho bratrů byl něčím výjimečný, on po výjimečnosti jen toužil. Obnošené oblečení po bratrech a nedostatek finančních prostředků podněcovalo jeho pocit méněcennosti. Zatímco jeho mladší sestra byla alespoň první dívka v rodině, on byl jen další Weasley. Proto, když pohlédl do zrcadla z Erisedu, které člověku vyjeví to, po čem nejvíce touží, spatřil sám sebe, jako důležitého kapitána famfrpálového družstva, držícího nejen famfrpálový pohár, ale i ten školní. (Rowlingová, 2000, s. 214) Přesto, když se přátelil se slavným Harrym Potterem, nechoval se kromě počátečního překvapení k Harrymu nějak

jinak nebo odtažitě. Stal se z něj loajální přítel, stojící Harrymu po boku během situací všeho druhu. Jeho rodina si Harryho v podstatě osvojila – strávil u Weasleyů polovinu léta nebo vánoční prázdniny. Paní Weasleyová Harrymu dokonce dávala k Vánocům vlastnoručně pletený svetr. Ron a jeho rodina tak byli Harrymu nejbližším ekvivalentem rodiny.

Pocit nejistoty a méněcennosti ale v Ronovi zůstával. Přestože on by pro Harryho udělal cokoli, měl pochyby, zda by se Harry zachoval stejně. Toto vyšlo najevo v momentě, kdy byl Harry vybrán jako čtvrtý šampion v Turnaji tří kouzelnických škol. Obecně se věřilo, že se Harrymu povedlo věkovou hranici obejít nějakým kouzlem. Ron byl zklamaný, protože mu bylo líto, že se s ním Harry o svůj trik, jak úspěšně vhodit své jméno do poháru, nepodělil. Cítil to jako porušení důvěry mezi nimi a po hádce se s ním odmítl bavit úplně. I přes pocit zrady se ale rozhodl spolknout svou hrdost a varovat Harryho ohledně významného faktoru prvního úkolu. Později si Ron uvědomil, že se Harry ocitl v nevíтанé situaci cizí zásluhou, a být s ním rozhádaný je nesmysl v porovnání se současným nebezpečím. Stejně tak jiná situace, kdy se Ron pohádal s Hermionou, byla způsobená žárlivostí a strachem z ohrožení jeho pozice přítele.

Ronald Weasley je zejména kvůli filmovému zpracování často podceňován a v triu přátel přehlížen. Je důležité si proto uvědomit, že jeho původní verze je velice loajální, svým přátelům nabízí emociální podporu a zprostředkovává jim (a čtenáři) znalosti o kouzelnickém světě, ve kterém vyrostl. Ronaldův smysl pro humor pomáhá Harrymu s emoční stabilitou a někdy je překvapivě ze tří přátel nejpohotovější. Například ve scéně, kdy jsou lapeni Ďáblovým osidlem, si Hermiona vzpomene, že tato rostlina miluje tmou a vlhko, Harry jí poradí, ať rozdělá oheň, a Ron zpanikařené a dřevo hledající Hermioně sdělí, že je čarodějka a ať začne kouzlit. (Rowlingová, 2000, s. 280). Ochota udělat pro přátele všechno je zřejmá i v následující scéně, kdy se během šachové partie rozhodne obětovat se, aby jeho přátelé mohli pokračovat dál ve snaze zachránit Kámen mudrců. Jeho oddanost přátelům můžeme vidět i v situaci, kdy i přes svou arachnofobii následuje s Harrym stezku pavouků do Zapovězeného lesa, nebo když se i přes zlomenou nohu postaví vedle Harryho a vyzve uprchlého vězně, aby zabil i jeho s Hermionou, jestli chce připravit o život Harryho. Dalším jeho charakteristickým rysem je dobrosrdečnost a schopnost rozveselit své přátele.

„Ty už mluviš jako Hagrid,“ zabručel Ron. „Je to drak, Hermiono, a ti se o sebe dokážou postarat. Spíš si musíme dělat starosti sami o sebe.“

„Jak to myslíš?“

„No, sám nevím, jak bych ti to měl šetrně sdělit,“ zaváhal Ron, „ale tak trochu se bojím, aby se náhodou neprovalilo, že jsme se vloupali ke Gringottovým.“

Všichni tři se rozesmáli, a jakmile se jednou začali smát, nemohli vůbec přestat. Harryho bolela všechna žebra, hlava se mu točila hlady, bezmocně se ale svalil do trávy pod rudnoucí oblohou a chechtal se, až ho pálilo v krku. (Rowlingová, 2008, s. 111)

Vždy využil možnost odlehčit situaci tak, aby alespoň na chvíli přivedl Harryho s Hermionou na jiné myšlenky. Zároveň jeho schopnost zasmát se způsobu, jakým někteří lidé reagují na slávu jeho nejlepšího přítele, napomáhá Harrymu srovnat se s danou situací a uvědomit si, že ho někteří lidé vnímají zkresleně právě kvůli jeho jménu, a pomáhá mu tak pohlédnout na situaci z jiného úhlu. V průběhu celé série jeho ironické poznámky a vtipy ukazují, že je důležité nezapomenout se smát, a jsou podstatným prvkem komické úlevy a nadhledu jakožto literárních prostředků použitých autorkou. Rowlingová v rozhovoru souhlasila se scénáristou filmů Stevem Klovesem, když řekl, že Ron dospěl po emoční stránce později, ale že měl nad Harrym a Hermionou převahu co se týče znalostí kouzelnického světa a že také měl nejlepší instinkty. (Brehm, 2011)

Během doby, kdy byl společně s Harrym a Hermionou na útěku a kdy pátrali po viteálech, byli vystaveni velkému stresu. Ronald nakonec nedokázal snést napětí, pohádal se s Harrym a odešel. To, že své přátele opustil, bylo věcí, které velice litoval, a vynaložil mnoho energie, aby se mu je podařilo znovu najít. Při jejich setkání se Ron pokusil zničit medailon, který se bránil a zhmotnil jeho nejnějnější obavy.

„Odkáziva nejméně milované dítě matky, jež toužila po dceři... Už tě nemiluje ani dívka, jež dala přednost tvému kamarádovi... Vždy jenom druhý, vždycky zastíněný...“

(...) jenže to už Raddleův Harry mluvil Voldemortovým hlasem a Ron mu hleděl zhypnotizovaně do obličeje.

„Proč ses vracel? Bylo nám bez tebe líp, byli jsme bez tebe šťastnější, byli jsme rádi, že jsi zmizel... co jsme se nasmáli tvé hlouposti, zbabělosti, domýšlivosti...“

„Domýšlivosti!“ přidala se jako ozvěna Raddleova Hermiona, krásnější, ale i hrůzostrašnější než ta skutečná. Krákoravě se zachechtala a kývala sebou před zděšeným Ronem, který držel meč bezvládně svěšený u boku. „Kdo se na tebe měl dívat? Proč by se vůbec kdo na tebe díval vedle Harryho Pottera? Co jsi kdy dokázal, v porovnání s vyvoleným? Co jsi zač ve srovnání s chlapcem, který zůstal naživu?“ (Rowlingová, 2008, s. 392)

Přes manipulace způsobené „zlem“ se Ronaldovi podařilo sebrat síly a daný viteál zničit. Ron se nevymlouval na důvody, proč odešel. Místo toho přijal za své chování zodpovědnost a dál se snažil svým přátelům dokázat, že se na něj mohou spolehnout. Toto odloučení bylo tvrdou zkouškou pro všechny, během které si uvědomili, jak cenné je jejich

přátelství a jak jeden chybějící člověk rozhodí dynamiku celé skupiny. Od momentu, kdy se opět setkali, začali naplno spolupracovat a vážili si schopností a kvalit ostatních více než kdy dřív.

Ronald Weasley se z chlapce toužícího něco znamenat proměnil v kouzelníka, který stál oporou svým přátelům. Přestože měl slabé chvíle, kdy ho jeho nejistoty ovládly, vždy se vrátil s omluvou a o to urputnější snahou ukázat svým přátelům, jak jsou pro něj důležití. Nikdy, ani v těchto neslavných momentech, neuvažoval nad tím, že by své přátele zradil nebo jim ublížil. I když se s někým nepohodl, vždy to bylo omezeno na hádky nebo ignorování. Když byl vystaven svým nejhorším obavám, podařilo se mu s nimi bojovat. Během sedmi let získal sebevědomí a víru ve své schopnosti společně s pocitem uznání od lidí, na kterých mu záleželo. Přesto hloubka jeho obav naznačuje, že pokud by se ocitl v těžké chvíli, budou právě obavy z méněcennosti prvním, co ho postihne. Na druhou stranu se mu ale kromě dvou vypjatých momentů dařilo tento strach potlačit a chovat se kamarádsky s ohledem na blaho svých přátel.

Hermiona Grangerová a Ronald Weasley se stejně jako Harry Potter v průběhu sedmi let psychicky i fyzicky vyvinuli. Z jedenáctiletých dětí, snažících se zachránit Kámen mudrců a při tom objevujících kvality svých přátel, vyrostli během školních let dospělí kouzelníci zažívající do té doby nejtěžší období jejich životů. Zatímco se Hermiona naučila, jak nejlépe fungovat v kouzelnickém světě, získat si přátele a odhadnout, co je pro ni opravdu důležité, Ronald bojoval s vlastními pocity méněcennosti a snažil se pomáhat svým přátelům a ochraňovat je. Oběma se podařilo udržet naživu sebe stejně jako Harryho a oba dva bojovali za to samé, přestože se každý narodil v jiném prostředí. Svoboda pro ně byla velmi důležitá, stejně jako rovnost pro kouzelníky bez ohledu na jejich původ. Ron Weasley se naučil věřit sám sobě, své hodnotě a svým přátelům a Hermiona Grangerová se stala ženou nacházející sílu ve vlastním sebevědomění.

5. ANTAGONISTÉ A JEJICH PROMĚNY

Očekává se, že současně s progresem příběhu se bude vyvíjet i hlavní postava v oblastech schopností a osobnosti. Na druhou stranu antagonisté a rivalové bývají často opomíjeni a jsou proto zobrazeni jako stagnující, jednorozměrné postavy, které jsou stereotypně zlé, karikатурní či patetické. (Kress, 1998, s. 122) A protože se vypravěč přirozeně zabývá hlavním hrdinou a okolními postavami, vývoj a proměny jeho nepřátel či podobných postav může opominout. A tyto postavy mu slouží pouze jako katalyzátor pro zápletky či příběh samotný. Vzhledem k tomu se prostor pro jejich růst nezdá být prioritním, čímž postavy ztrácí uvěřitelnost a skutečně se stávají parodií sebou samých. Knižní série Harry Potter nemá mnoho antagonistů, kteří by přímo v průběhu příběhu procházeli osobním vývojem. Téměř všechny tyto proměny se uskutečňují mimo rovinu příběhu hlavní postavy a čtenář se o nich, stejně jako hlavní postava, dozvídá z doslechu či si je vyvodí z kontextu. Tato kapitola se věnuje vývoji čtyř postav, které byly alespoň v nějaké fázi označeny za špatné či zlé. Jedná se o Jamese Pottera, Draca Malfoye, Reguluse Blacka a Toma Raddla známého také pod pseudonymem Lord Voldemort.

5.1 James Potter

James Potter je otec hlavního hrdiny, Harryho Pottera. Jako čtenáři toho o něm ze začátku mnoho nevíme. Považujeme ho za kladnou postavu bez záporných vlastností. Veškeré získané informace o něm jsou zprostředkované jinými postavami a tím, co byly ochotné Harrymu Potterovi říct. Při získání první, emocemi neovlivněné a stoprocentně pravdivé informace jsme společně s hlavním hrdinou šokováni zjištěním, že James Potter během školních let rozhodně nebyl spořádaný a hodný mladík. V tomto případě bylo čtenáři odhaleno několik proměn najednou.

První proměna byla retrospektivní a týkala čtenářova vnímání postavy. Zpočátku byl vnímán jako plochá postava skládající se z omezeného množství informací. Byl čistokrevný kouzelník, který si vzal za ženu mudlorozenou čarodějkou. Všichni ho měli rádi, na škole byl střelcem famfrpálového týmu a zemřel při ochraně své rodiny, když byl Harrymu Potterovi jeden rok. Každý, až na jednu postavu, na něj vzpomínal v dobrém. Harrymu bylo často řečeno, že vypadá jako otec, a James mu byl prezentovaný skoro jako jakýsi světec nebo vzor. Čtenář tak Jamese Pottera považoval za statečného, přátelského a laskavého muže, který by byl na Harryho hrdý a jistě by mu byl výborným otcem. Jediný, kdo se o Jamesovi Potterovi vyjadřoval negativně, byl profesor Severus Snape. Harrymu (a čtenáři) to bylo vysvětleno jako žárlivost a stará školní rivalita, čímž byl Snape označen za nevěrohodný

zdroj, a i čtenář tak tyto informace označil za nepodložené a nedůležité. Veškeré informace, které čtenář o Jamesi Potterovi v průběhu prvních čtyř knih získá, jsou zprostředkované a zkreslené vnímáním dané postavy.

V páté knize se tato skutečnost změní, když Harry spatří skutečné vzpomínky profesora Snapea a zjistí, že mladý James Potter systematicky šikanoval Snapea. Jeho zášť vůči Potterům najednou dává smysl a čtenář se společně s postavou Harryho musí vyrovnat s šokem, že obraz úžasného a chrabrého Jamese Pottera není pravdivý.

... podle toho, co právě viděl, byl jeho otec doopravdy tak arogantní, jak Snape od samého začátku tvrdil. (Rowlingová, 2001b, s. 742)

První proměna byla tedy z retrospektivního pohledu čtenáře a postavy. Kladný hrdina se během jedné scény proměnil v antagonistu a člověka, kterého si nejeden čtenář spojí s tyranem, jenž je noční můrou školní docházky.

Jak je ale možné, že se o tomto agresorovi skoro každý vyjadřoval kladně? Má to mnoho důvodů a jedním z nich je i to, že se James Potter během svých školních let skutečně změnil k lepšímu. Co k této proměně vedlo? Nejpravděpodobnějším důvodem byla nehoda, která se stala Severusovi Snapeovi, Jamesovi Potterovi a jeho přátelům. Při tomto nevydařeném „šprýmu“ mohl být Snape vážně zraněn nebo i zabit. Jamesovi Potterovi se ho podařilo zachránit a zabránit tak i perzekucím, které by čekaly jednoho jeho přítele, jenž byl při tomto „šprýmu“ využit bez vlastního souhlasu a vědomí. Tato událost nejspíše otevřela Jamesovi Potterovi oči a ukázala mu vážnost a důsledky, jaké některá rozhodnutí mají. Během dalších let své chování zlepšil. Přestal se systematickou šikanou. Po absolvování školy se oženil. Rodinné finance využil, aby se mohl plně věnovat boji se Smrtijedy. Když Voldemort zaútočil na jeho rodinu, postavil se mu a snažil se ho zdržet, aby mohla jeho žena s ročním synem uniknout do bezpečí. Během tohoto útoku oba rodiče zemřeli. Veřejnost si ho tak pamatovala jako obětavého a odvážného muže, který zemřel při ochraně rodiny.

Kromě jeho školní nemesis o něm nikdo nemluvil jako o „naparující se a neuvěřitelně arogantní sportovní hvězdě“ (Rowlingová, 2001a, s. 288) Částečně to bylo díky změně jeho chování ve dvou posledních letech jeho školní docházky a částečně také proto, že ho většina lidí znala jako vtipného, přátelského a talentovaného mladíka, jehož „šprýmy“ je negativně neovlivnily. Vzhledem k tomu, že jeho smrt pozitivně ovlivnila jeho pověst, není divu, že postupné retrospektivní odhalování jeho charakteru bylo pro Harryho Pottera i čtenáře šokující. Autor zpravidla volí retrospektivní postup tehdy, je-li pro děj důležité odhalit příčinu určitého jednání postavy či nastalé, bez vysvětlení nepochopitelné, situace. (Všetička, Pavera, 2002, s. 304) V tomto případě bylo klíčové, aby patnáctiletý Harry viděl

vzpomínky svého učitele Severuse Snapea, kde se společně s hlavním hrdinou čtenář dozví o tom, jak James Potter šikanoval spolužáka, kterým byl samotný Severus Snape. Díky této vzpomínce se tak čtenář dozvěděl, proč profesor Snape nesnáší Harryho Pottera (až moc mu připomíná otce), a získal komplexnější představu o tom, kým James Potter byl, a možná, kým by mohl být Harry, kdyby podlehl „kultu osobnosti“.

Z počátku byl tedy James Potter pro čtenáře obrazem hrdiny a výborného otce. Po zjištění, že šikanoval svého spolužáka, se z něj stal antagonist. Tato retrospektivní proměna byla pro čtenáře šokující. Další proměna této postavy proběhla po traumatické nehodě, kdy James Potter prozřel a změnil své chování. Zatímco jedna proměna byla způsobená zkresleným pohledem, který byl dán subjektivními názory postav, druhá byla determinována nehodou, jež mohla špatně skončit. Přestože se postava proměnila jen jednou, můžeme diskutovat o dvou proměnách, jednou skutečnou a druhou percepční.

5.2 Draco Malfoy

Draco Malfoy je jediným dědicem Luciuse Malfoye, čistokrevného bohatého kouzelníka a vlivného politika, a Narcissy Malfoyové ze starobylého a tradičního rodu Blacků. V Bradavicích je známý pro své povýšené a rozmazlené chování a respekt mezi spolužáky si získává jménem svého otce, jenž je vlivný, vážený a nebezpečný pro každého, kdo si ho znepřátelí. Byl zařazen do koleje Zmojozel, jež se vyznačuje ambiciózností a vychytralostí. Tyto vlastnosti ho skvěle vystihují a společně s jeho prestižním původem a výchovou zaručují dynamický vztah školních rivalů s hlavním hrdinou a jeho dvěma přáteli, Hermionou Grangerovou a Ronaldem Weasleym.

Draco Malfoy nejdříve působí nafoukaně a rozmazleně, přesto je to on, kdo zahájí konverzaci ve snaze se spřátelit s hlavním hrdinou. Výchova ovlivňuje veškeré jeho interakce, během kterých můžeme zpozorovat nedostatky v sociální i emocionální rovině. Hned při prvním střetnutí s hlavní postavou se mu podařilo urazit jeho přítele a při druhém nebyl o nic úspěšnější. Odmítnutí své nabídky přátelství nenesl lehce a zbytek školní docházky věnoval sporům s hlavním hrdinou ve snaze získat vyšší pozici na společenském žebříčku. Následující roky byly kombinací hádek a urážek s hlavním triem hrdinů. Harry Potter odmítl jeho nabídku přátelství a byl oblíbenější a slavnější. Ron Weasley byl z rodiny krvezárců, s níž byla Dracova rodina už delší dobu znepřátelená, a mudlorozený původ Hermiony Grangerové z ní dle jeho přesvědčení činil podřadného člena společnosti. Zároveň mezi nimi byla i mezikolejní rivalita. Dává najevo svou povýšenost těmto i dalším spolužákům. Jeho přátelé mají zase jistotu, že jsou v bezpečí před většinou z jeho urážek.

Nafoukanost, povýšenost a neustálé napadání hlavních postav mu zajistily antipatie většiny čtenářů a označení „mladý Smrtijed v zácvičku“. Jeho otec později přepadl hlavního hrdinu a jeho přátele a byl zatčen a odveden do Azkabanu. Tato událost byla klíčová, jelikož vedla k rozmrzelosti Lorda Voldemorta, jenž se rozhodl Lucius Malfoye potrestat za jeho selhání a dát Dracovi úkol, ve kterém měl selhat, což by dalo Pánovi zla právo Draca zabít nebo mučit.

Zlomem pro šestnáctiletého Draca Malfoye byl rozkaz Pána zla zabít Albusa Brumbála. Plánování vraždy a snaha zařídit, aby se Smrtijedi dostali nepozorovaně na hrad, ho vystavilo stresu a často se z tohoto tlaku hroutil. Právě kvůli obavám o život rodiny pokračoval ve snahách splnit úkoly. Přestože se mu podařilo zajistit Smrtijedům přístup do hradu, zabít ředitele nedokázal. Dále jím otrásla účast na schůzkách Smrtijedů, kde byl svědkem jejich praktik. Byl v patové situaci, kdy bojoval se svou morálkou, zatímco plnil rozkazy ve snaze ochránit svou rodinu před nelibostí Pána zla. Ten ho kromě jiného nutil mučit kolegy Smrtijedy za jejich selhání, pod pohrůžkou, že by mohl být i on na jejich místě. (Rowlingová, 2008, s. 186) Následující rok, kdy byl Harry Potter v přestrojení zajat v sídle Malfoyů, se rozhodl neprozradit jeho identitu, přestože by to znamenalo zlepšení jeho pozice u Lorda Voldemorta.

Draco Malfoy byl povýšeným dědicem s iluzemi o svém otci a rodině. Zejména zpočátku série byl zobrazován se svými neoblomnými představami o nadřazenosti kouzelnické rasy a správnosti jednání svého otce a skrytě i jeho pána, Lorda Voldemorta. Později čelil vážným rozhodnutím ovlivňujícím osud rodiny a životy lidí, jež do té doby považoval za nepřátele. Postaven před rozdíl mezi teorií a praktickým aplikováním nadřazenosti kouzelnické rasy a nelidskosti jejich vůdce se nakonec rozhodl pro zradu a záchranu (byť jen malou) Harryho Pottera, mladíka, kterého ve svých ranných školních letech považoval za největšího rivala. Zatímco v prvních knihách pronášel výroky o nadřazenosti čistokrevných kouzelníků s hrdostí, v těch posledních čelil realitě a uvědomil si, že politika Pána zla je pochybná, stejně jako jeho praktiky, na nichž se musel podílet. Nestal se hrdinou, který by obětavě zachránil celou situaci. Místo toho bylo subtilně popsáno zhroucení ideálů vystavených realitě kruté politiky jeho vůdce. Tato postava ale zůstala v patové situaci, kdy každé rozhodnutí ovlivnilo osud její rodiny, a proto se chovala dle očekávání druhých ve snaze minimalizovat nežádoucí důsledky. Přestože tedy došlo k proměně osobnosti, změna chování byla nepatrná. I když bylo zřejmé, že Dracovi daná situace nevyhovuje, byl nucen v daném chování pokračovat. K tomuto konfliktu osobních voleb bylo ale nutné, aby došlo k proměně jeho osobnosti.

5.3 Regulus Black

Regulus Black je mladším bratrem Siriuse Blacka, kmotra Harryho Pottera. Pochází z čistokrevné rodiny držící v úctě tradice a věřící v nadřazenost kouzelnické rasy nad ostatními. Rodina Blacků je obecně považována za temnou a vznešenou rodinu, jejíž členové, pokud nebyli vydědění, usilovali o prosazování všemožných způsobů upevňujících jejich pozici v kouzelnické komunitě. Prvně se čtenář dozvídá o Regulusovi od Siriuse v páté knize. Regulus Black byl dle jeho slov rodičům lepším synem. Podporován rodiči se přidal k Voldemortovým Smrtijedům, kteří věřili v ty samé hodnoty jako jejich rodina, s vidinou podílení se na tvorbě lepší tradiční budoucnosti pro kouzelníky. Problém nastal v momentě, kdy se ukázalo, do jaké míry je Voldemort ochoten zajít, aby dosáhl svého. (Rowlingová, 2001b, s. 133) Sirius věřil, že byl Regulus zabit na Voldemortův příkaz poté, co se pokusil z jeho služeb odejít. O dvě knihy a dva roky později se čtenář dozvídá o skutečném způsobu jeho smrti. Po svém prozření ohledně praktik skupiny, ke které se přidal, se Regulusovi podařilo vypátrat důvod nesmrtelnosti Pána zla a v procesu získání jednoho z viteálů zemřel.

Regulus Black byl synem následující filozofii a myšlenky své rodiny, který se hrdě a rád přidal ke Smrtijedům, protože věřil, že se jedná o nejlepší způsob, jak prosadit přesvědčení své rodiny. Poté, co se dozvěděl o hrůzných praktikách Smrtijedů, se rozhodl zradit Voldemorta a podniknout kroky k jeho porážce. Shromáždil proto informace klíčové pro porážku Pána zla a zběhl. Když zmizel, nikdo nevěděl, co se mu stalo. Ti, co věděli o jeho zradě, předpokládali, že byl dopaden smrtijedy a umučen. Ostatní věřili, že zemřel v průběhu války bojující na straně zla. Ve svých osmnácti letech tak učinil rozhodnutí, jež ho stálo život, ale zároveň ukázalo, že pro něj byla důležitější lidskost než moc. Přestože se čtenář o této proměně dozvídá z druhé ruky, je zřejmé, že postava čelila velkému dilematu. Regulusovi nebylo v knize věnováno mnoho prostoru, přesto byla zřejmá proměna, jakou prošel. Z naivní postavy vážící si tradic a doufající v lepší kouzelnickou společnost se stal zrádce strany zla.

5.4 Tom Riddle

Tom Riddle, známý pod svým pseudonymem Lord Voldemort, je hlavním antagonistou knižní série a vyznačuje se svou odhodlaností udělat naprosto cokoli pro dosažení moci a nesmrtelnosti. Jeho činy i pověst jsou tak hrůzostrašné, že většina kouzelníků odmítá říct jeho jméno a místo toho o něm mluví jako o Tom-jehož-jméno-nesmíme-vyslovit. Zformoval skupinu Smrtijedů, kteří patří mezi nejobávanější zločince, a

společně s nimi terorizuje kouzelnickou Británii. Původně ale nebyl tímto děsivým kouzelníkem. Tom Raddle byl známý pro své charisma a přesvědčovací schopnosti.

O podmínkách, ve kterých Tom Raddle vyrůstal, se čtenář dozvídá až v šesté knize série. V této fázi už ho zná jako „největšího černokněžníka své doby“ a ví o něm, že je krutý a nezáleží mu ani na jeho stoupencích. Zobrazení tohoto antagonisty v dětství je překvapující. Už v deseti letech se u něj projevují určité varovné signály ukazující, že z něho nevyroste laskavý člověk. Šikanoval ostatní děti, a i dospělí se ho báli.

„... a povím vám, že Amy Bensonová a Dennis Bishop se z toho nikdy pořádně nevzpamatovali! Nepodařilo se nám z nich ale dostat nic víc, než že s Tomem Raddlem vlezli do nějaké jeskyně. Tom se dušoval, že prostě šli na výzvědy, ale v té jeskyni se něco stalo, tím jsem si jistá.“ (Rowlingová, 2005, s. 288)

Tom Raddle své chování změnil poté, co mu bylo důrazně vysvětleno, že šikana v Bradavicích nemá místo. Od té doby jednal přátelsky a uhlazeně a brzy si tohoto bystrého chlapce všichni oblíbili. Stal se prefektem, a dokonce získal i ocenění pro služby škole. Tato proměna v okouzlujícího mladíka byla ale pouhou maskou, kterou mistrně využíval jak během školních let, tak v dospělosti do začátku první války. Již v deseti letech přiznal, že je schopný způsobit lidem bolest či na ně přivést neštěstí. Choval se panovačně a tyransky vůči těm, kterým se cítil být nadřazený. Na druhou stranu vyjadřoval respekt těm lidem, od kterých něco chtěl a kteří byli mocnější a vlivnější než on, a stal se jim okouzlujícím posluchačem. Tento dvojí způsob chování mu zajistil prefektskou funkci a vliv mezi spolužáky a později díky tomu i dosáhl svých cílů. Během školních let se zdokonalil v manipulaci a využívání svého atraktivního vzhledu. Zatímco byl považován za vzorného studenta, zabil v patnácti letech pomocí baziliška spolužačku a v šestnácti vyvraždil mudlovskou část své rodiny, aniž by byl z čehokoli podezříván.

Toužil být výjimečným, smrt považoval za slabost, stejně jako přátelství či lásku. Byl talentovaný a magicky silný, naučil se ovládat lidi pomocí pečlivě vytvořené masky okouzlujícího muže a pokud tento způsob nefungoval, získal jejich poslušnost pomocí strachu. Využíval všech a neváhal si ušpinit ruce, přesto se mu dlouhá léta dařilo nebýt podezříván. Jeho cílem bylo stát se největším kouzelníkem a pokořit smrt. Postupně, jak získával podporu stoupenců a měl čím dál větší vliv nad děním v kouzelnické Británii, se vzdával již nepotřebné masky chápavého a ctihodného vůdce ve prospěch svého skutečného tyranského a psychopatického já.

Proměna této postavy je v porovnání s ostatními postavami jiného druhu. Tom Raddle měnil své chování s ohledem na situaci už od svého dětství. Zatímco by se dalo říci,

že z dětského psychopata se proměnil v dospělého psychopata, větší význam má upozornit na jeho zjištěné a úmyslné proměny chování a vystupování. V tomto případně se ambiciózní a vypočítavý chlapec proměnil v charismatického oblíbence studentů, učitelů a postupně i těch nejvlivnějších osobností kouzelnické Británie. Jeho cílem bylo získat moc, a jakmile si svou pozicí byl jist, zbavil se omezující masky okouzlujícího muže a začal svůj vliv šířit převážně strachem. Můžeme tedy mluvit i o dvou proměnách – v charismatického muže a v děsivého tyrana.

Proměna každého vybraného antagonisty z knižní série Harry Potter se liší vzhledem k podmínkám, v jakých postava vyrůstala, či k situacím, kterým byla vystavena. James Potter byl populární školní hvězdou, která pro zábavu šikanovala spolužáka, a proměnil se v milovaného hrdinu, na kterého všichni s oblibou vzpomínali. Draco Malfoy přes své prozření a psychické dospění zůstal ve službách Lorda Voldemorta z obavy před pomstou na celé rodině. Jeho proměna se týká ztráty iluzí a ideálů a převzetí zodpovědnosti za vlastní činy. Regulus Black byl jednou z menších vedlejších postav, jež výrazně ovlivnily děj knih. Z nadšeného mladíka s tradiční výchovou, který se přidal ke Smrtijedům, se stal zrádce odhodlaný zastavit Pána zla. A nakonec, Tom Riddle, také známý jako Lord Voldemort, se v rámci osobnosti proměnil nejméně. Jeho proměna se týká politiky a vystupování, kdy k získání moci nejdříve využíval charisma a později strach, který vzbuzoval. Analýza těchto postav ukazuje, že bez ohledu na fyzickou přítomnost postavy či frekvenci jejího výskytu v příběhu je možné zajistit, aby postava antagonisty nebyla stagnující a neměnnou jednotkou, ale naopak dynamickým a proměňujícím se charakterem, jenž má vliv na příběh, a to pomocí různých metod a technik. Mladý čtenář má tak příležitost vidět, že lidé nejsou černobílí a toto poznání může přenést do vnímání reálného světa.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce byla zaměřena na proměny postav knižní série Harry Potter. Proměny jednotlivých postav byly dány výchovou nebo interakcemi s jinými postavami. Ovlivnily je také události, kterých se postavy účastnily. V této knižní sérii se postavy v průběhu příběhu zpravidla vyvíjejí, což pozitivně ovlivňuje příběh i čtenářský zážitek samotný. Vyvíjecí se postavy jsou základem pro dynamický příběh a v této sérii zachycující rozmezí sedmi let k takovému vývoji u většiny postav dochází. Postavy rozebrané v této práci jsem zvolila pro různorodost svých proměn. Cílem této práce byl rozbor proměn postav knižního cyklu Harry Potter. V jednotlivých kapitolách byl vývoj postav úspěšně rozebrán a tím byl cíl bakalářské práce splněn.

K nejvýraznějším a nejlépe zachyceným proměnám došlo u hlavních postav, Harryho Pottera, Ronalda Weasleyho a Hermiony Grangerové.

James Potter, Draco Malfoy, Tom Riddle a Regulus Black – antagonisté vybráni v této práci – každý prošli jiným typem proměny, přestože jejich vývoji často nebylo věnováno v knihách mnoho prostoru.

Druhá kapitola se věnovala vývoji hlavní postavy, Harryho Pottera. Tento chlapec prošel několika traumatickými událostmi, které ho dále formovaly. V dětství byl zanedbáván a několikrát byl v přímém ohrožení života. Naučil se stavět na první místo blaho a bezpečí ostatních. Interakce s dospělými, a také jejich nedostatek zajistily, že nebude primárně spoléhat na pomoc zvenčí v případě nouze. Jeho vývoj by se tak dal popsat jako proměna sirotka v obětavého hrdinu.

Ve třetí kapitole zaměřené na proměny podpůrných postav zjišťujeme, jakým způsobem se vyvinuli Hermiona Grangerová a Ronald Weasley. Zatímco se z Hermiony Grangerové, knihomolky, která má problémy najít si kamarády, stane revolucionářka a bojovnice za práva magických bytostí, Ronald Weasley ze začátku bojuje s vlastními pocity méněcennosti, a vyžívá ve věrného a rovného člověka s jasným vědomím svých stínů a předností.

Čtvrtá kapitola byla věnována antagonistům této série. James Potter, Draco Malfoy i Regulus Black došli k prozření, že dosavadní způsob jejich života není vhodný. Zatímco Potter i Black své chování změnili, Malfoy, cítící se zodpovědný za život své rodiny, se stal Smrtijedem a také jím zůstal. Výrazné proměny Toma Raddla neboli Pána zla souvisely s uzpůsobováním jeho vystupování tak, aby dosáhl svých cílů. Jeho vývoj je ojedinělý,

jelikož k vývoji charakteru takřka nedochází, a přesto se promění z okouzujícího mladíka v nejděsivějšího černokněžníka.

Proměna každé z této postav byla zásadní pro dějovou linii série. Rozhodnutí, které tyto postavy udělaly na základě svého vývoje, vytvořily nebo alespoň dotvořily příběh jako takový. Antagonisté byli hybateli příběhu. Vytvářeli napětí a komplikace, se kterými se protagonisté museli vyrovnat. Vývoje všech těchto postav zajistily provázaný příběh, ve kterém byl podstatný důraz na detail. Malá změna v chování postavy nebo i její životně důležité rozhodnutí často ovlivnily nejen vývoj dané postavy ale i pokračování několika jiných dějových linek. Proměny postav byly proto klíčovými událostmi série, na kterých mnohdy závisel celý příběh.

Přestože se po přečtení prvního dílu očekávalo, že hlavní hrdina Harry Potter všechny budoucí nástrahy zdárně překoná, jeho vývoj nebyl předvídatelný. A to zejména vzhledem k událostem, které v příběhu nastaly. To samé platí u ostatních postav. Jejich proměny byly v souladu s jejich osobnostmi a v dané situaci dávaly smysl. Ovšem to, co se jim stalo, nebo co udělaly, mohlo čtenáře šokovat. Zejména čtenáře věkové kategorie, které byly tyto knihy určeny. Bylo tedy téměř nemožné předpovídat, jak se dané postavy s postupem příběhu vyvinou, jelikož sám příběh je neutřelý a bez zřejmých stereotypů.

POUŽITÉ ZDROJE

Primární zdroje

ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a kámen mudrců*. Praha: Albatros, 2000. ISBN 80-000-0788-6.

ROWLING, J. K. *Harry Potter a tajemná komnata*. 5. vyd. Přeložil Vladimír MEDEK. Praha: Albatros, 2011. ISBN 978-80-00-02781-4.

ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a vězeň z Azkabanu*. Praha: Albatros, 2001. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-000-0951-X. (2001a)

ROWLING, J. K. *Harry Potter a ohnivý pohár*. 3. vydání tohoto souboru. Přeložil Vladimír MEDEK. V Praze: Albatros, 2016. ISBN 978-80-00-04509-2. (2016a)

ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a Fénixův řád*. Praha: Albatros, 2001. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-01294-4. (2001b)

ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a princ dvojí krve*. Praha: Albatros, 2005. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-000-1819-5.

ROWLINGOVÁ, J. K. *Harry Potter a relikvie smrti*. Praha: Albatros, 2008. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-01819-5.

Sekundární zdroje

CAMPBELL, Joseph. *The Hero with a Thousand Faces*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2004. ISBN 9780691119243.

ECO, Umberto. *O literatuře*. Praha: Argo, 2004. ISBN 80-7203-588-6.

FOSTER, Thomas C. *Jak číst romány jako profesor*. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-929-8.

KRČ, Eduard a Helena ZBUDILOVÁ. *Úvod do teorie literatury: literární terminologie a analýza literárního díla*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 161 s. ISBN 978-80-244-2903-8.

- KRESS, Nancy. *Dynamic characters: how to create personalities that keep the reader captivated*. Cincinnati, Ohio: Writer's Digest Books, c1998. ISBN 0898798159.
- KROČIL, Miloš. *Umění vyprávět*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2014. ISBN 978-80-7460-052-4.
- KUBÍČEK, Tomáš. *Vyprávěč: kategorie narativní analýzy*. Brno: Host, 2007. Studium (Host). ISBN 978-80-7294-215-2.
- KUNDERA, Milan. *The art of the novel*. This paperback edition first published. Přeložil Linda ASHER. London: Faber and Faber, 1990, 165 s. ISBN 0-571-14222-2.
- MURAKAMI, Haruki. *Spisovatel jako povolání*. Přeložil Tomáš JURKOVÍČ. Praha: Odeon, 2017. Světová knihovna (Odeon). ISBN 978-80-207-1761-0.
- PAVERA, Libor a František VŠETIČKA. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1.
- PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007. ISBN 978-80-239-9284-7.
- PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje: psychická deprivace, neurotické obtíže v dětském věku, poruchy chování a syndrom hyperaktivity, psychologie jedinců s různými typy postižení*. Praha: Grada, 2016, 293 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5452-9.
- ŠINCLOVÁ, Soňa a Tomáš KUBÍČEK. *Sémantika narativního prostoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4791-9.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012, 870 s. ISBN 978-80-262-0225-7.)
- WELLEK, René a Austin WARREN. *Theory of literature*. 3. ed. New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1984, 374 s. ISBN 0156890844.

Elektronické zdroje

Biography.com, Editors. J.K. Rowling Biography. *Biography.com* [online]. New York: A&E Television Networks, 2014 [cit. 2019-10-25]. Dostupné z: <https://www.biography.com/writer/jk-rowling>

BREHM, Richard. *Conversation between JK Rowling and Steve Kloves (2011): Creating the World of Harry Potter, Part 7: Story*. In: YouTube [online]. USA: Warner Bros. Entertainment, 2011, 7 September 2012 [cit. 2019-11-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Me3SbSWhICg>

CLINE, Austin. Is Harry Potter a Christian Allegory? In: *Learn Religions* [online]. 2019, June 25, 2019 [cit. 2019-11-03]. Dostupné z: <https://www.learnreligions.com/is-harry-potter-a-christian-allegory-250152>

FIALA, Daniel. Joanne Kathleen Rowling: Knihy. *Databáze knih* [online]. Praha: Databáze knih, 2008 [cit. 2019-10-25]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/vydane-knihy/joanne-kathleen-rowling-6>

HO, Jude. *J. K. Rowling: Writing For Grown-Ups 2012*. In: YouTube [online]. Scotland: BBC, 2012 [cit. 2019-11-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=sarVCIWFQIg>

MCWILLIAMS, John. Why Harry Potter Isn't a Christian Allegory? In: RPM. *Thirdmill* [online]. Third Millennium Ministries, 2013, October 13, 2013 [cit. 2019-11-03]. Dostupné z: https://thirdmill.org/magazine/article.asp/link/https:%5E%5Ethirdmill.org%5Earticles%5Ejoh_mcwilliams%5Ejoh_mcwilliams.potter.html/at/Why%20Harry%20Potter%20Isn%27t%20Christian%20Allegory

ROWLINGOVÁ, Joanne. About. *J. K. Rowling* [online]. Edinburgh, 2016 [cit. 2019-10-24]. Dostupné z: <https://www.jkrowling.com/about/> (2016b)